Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hээ гарана | № 281 (15904) | 1981 оной декабриин 8, вторник | Сэн 2 мүнгэн.

ТЭЖЭЭЛЭЭ БУЙЛУУЛХА, ШАНАРЖУУЛХА

рбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй дүүрэтэр хүрэхэгүй саг үлэбэ. Энэ үедэ ажалша коллектив бии байгаа арга боломжонуудаа хүсэдөөр хэрэглэжэлэй түсэбтэ даабаринуудые, абаhан социалис уялгаа үлүүлэн дүүргэхэ гэжэ оролдоно.

элэнгын районой Тельманэй нэрэмжэтэ совхозой малболон мэргэжэлтэдэй жэшээгээр малай үбэлжэлгые эмhайнаар үнгэргэхэ, бии байгаа тэжээлээ хүсэдөөр уулжа, шанаржуулжа, малдаа үгэхэ, үнеэдэй hү шэдээшэлүүлхэ, шахамалнуудай шэгнүүр ехээр нэмээхэ социалис мүрысөөн республика дотор хаа хаанагүй өөр дэлгэрбэ. Шалгалта хээд үзэхэдэ, олонхи колхоз совхозууд малайнгаа байрануудые үбэлжэлгэдэ hайбэлдээд, тэжээл буйлуулха ба шанаржуулха цехүүхүдэлтэжэ, hү, мяха үйлэдбэрилхэ түсэбөө урагшаар бэелүүлжэ байнхай. Республикамнай бүхы дээүрэндэ hү худалдаха жэлэйнгээ түсэб дүүргэhэн туаа элидхээ hэн.

нэ үбэлдөө малаа hайнаар ондо оруулха, урдынхиhаа hү hааха, үбэлдөө гүрэндэ тушаагдаха малаа бүхышахан таргалуулха арга боломжонууд гүйсэд бии. жэлэйхиhээ дутуугүй үбhэ, зеленко, hолоомо бэлэддээ, нёдондонойхиhоо 30—40 процент ехэ сенаж, сидарагдаа, ногооной гурил гаргагдаа. Эдэ бүхы тэжээлээр буйлуулжа, hайса шанаржуулан хэрэглэбэл, колхоз совхозуудай малшад урдаа табиhан зорилгонуудаа алтатайгаар бэелүүлжэ шадаха байна.

эжээл нэмэжэ бэлэдхэхэ, тэрэнние буйлуулха, шанарлха талаар нёдондоной хүндэ хүшэр үбэлжэлгын үедэ ынууд ехэ онол аргануудые олоно хэрэглээ hэн. Энээй үбэлжэлгэдэ эдэ дүй дүршэлөө хүсэдөөр хэрэглэхэ ала болоно.

нэ талаар Кабанскын шубуунай фабрикын коллектив ндэ жэшээ харуулна. Эдэнэр үбэлдөө 10 мянган нер ожорhо, 300 тонно нарhанай шэлбүүhэ бэлэдхэжэ, ай тэжээлдэ хэрэглэхэ гэжэ шиидээд, энэ хүдэлмэрез нхэй. hолоомо, хулhа, ожорhо, үбhэ, нарhанай шэлhэ гэхэ мэтэ бүдүүн тэжээл бүхылөө хэюшэгдэжэ, амна уhаар шанаржуулагдаад, ногооной гурил, сенаж лсэжэ, хуурай тэжээлэй холисо бэлдэгдэжэ, бүхы рэ, фермэнүүдтэ зөөгдэнэ. Таряа талханай зүйл hайса эдэгдэжэ, халуун уhанда эhээгдээд, микро мэкро-бододые нэмэлсэжэ, hаалиин малда үгэнэ. Энээнэй ашаар ажахы гүрэндөө 46 мянга гаран центнер hү худалдажэлэйнгээ түсэб 4 мянга гаран центнерээр үлүүлээд на. Жэлэй дүүрэтэр үшөө 4300 центнер hү бэлэдхэлэй тда оруулха зорилго урдаа табинхай.

эжээл буйлуулха, шанаржуулха хүдэлмэри Бэшүүрэй оной Охин-Булагай совхоздо, «Победа» колхоздо, Мү-Шэбэрэй районой «Искра» колхоздо, Сэлэнгын болон ьманэй нэрэмжэтэ совхозуудта. Улаан-Үдын районой хи ажахынуудта, Ивалгын ОПХ-да жэшээтэ hайнаар дхэгдэнхэй. Эдэ ажахынуудта хуурай тэжээлэй холисо эгдэнэ, бүдүүн тэжээл ууралаар, халуун уhаар дэбтээг, талха таряанай зүйлөөр, химическэ бодосуур шанаржуулагдажа, малда эдюулэгдэнэ.

игэбэшье энэ шухала хүдэлмэри хаа хаанагүй hайр эмхидхэгдэнэ гэхын аргагүй. Үбэлжэлгын эхилhээр хоhара шахуу сагай үнгэрбэшье, Мухар-Шэбэрэй районой улгын совхоздо нёдондо түхеэрэгдэhэн тэжээлэй цех мүхүрэтэр хүдэлгэгдэнэгүй. Тиигэжэ эндэхи түбэй фермын да тэжээл буйлуулагдангүйгөөр үгтэнэ. Энэл ушар лагааньhаа боложо, тус фермэдэ үнгэрhэн октябрь hаа үнеэн бүриhөө оройдоо 83 килограмм hүн hаагдаа у. Иимэрхүү баримтанууд Улаан-Үдын районой Калиай нэрэмжэтэ, Захаамиин районой Енгорбойн совходта, Хурамхаанай районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозболон бусад зарим ажахынуудта үзэгдэнэ.

аргажанай болон Хурамхаанай районуудта малай үбэлые республикын Министрнүүдэй Советэй шалда, олон дутагдалнууд элишэлэгдэhэн байна. Эндэхи ынууд нёдондонойхиhоо бага тэжээл бэлэдхэhэн байые, хулhа ожорhо, нарhанай шэлбүүhэ бэлэдхэхэ, бу областьнуудhаа асарагдажа байhан hолоомые саг дазөөжэ абаха хүдэлмэри хангалтагүйгөөр эмхидхэнэ. э хэдэн ажахыда тэжээлынь мүнөө хүрэтэр хүсэд бүэгдөөгүй, ямаршье эмхи гурнмгүйгөөр, түсэб, графигөөр гаргашалагдажа захалаа. Тус районуудай олонхи ынуудта тэжээл буйлуулха цехүүд хүдэлгэгдэнэгүй э тэмдэглэгдээ. Мүн олон газарта үбhэ, hолоомо ма хүл доро хаягдажа үгтэнэ, хобоо, кормушка бэлдэгй байшоо.

дэ бүгэдэ юун дээрэhээ болоноб гэхэдэ, районуудай ртиина, советскэ, хүдөө ажахын органууд малай үбэлэдэ саг соонь бэлдэхэ, тэрэнние эмхитэй hайнаар үнэхэ хэрэгтэ горитой анхарал хандуулаагүй, ажахыдай хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэдтэ шангатэ табяагүй дээрэhээ болоо бшуу. Мүнөө нимэ батануудтай эбсэхээр бэшэ.

артиин Центральна Комитедэй hаяхан болоhон Пледээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. жнев үгэ хэлэхэдээ арад зонние эдеэ хоолой зүйлөөр алтаргаягүй hайнаар хангадаг болохо хэрэгтэ онсо анhан байна. Энээнние гансахан экономическа хэрэг гэтоолохо бэшэ, мүн политическэ ехэ удха шанартай удал тэжэ сэгнэhэн байха юм. Тиимэhээ үбэлэй сагта эдэй hү шэмэ дээшэлүүлхэ, гүрэндэ тушаагдаха мае шахан таргалуулха, адууhа малые, түл түрэсые үхэл зада оруулхагүй гээшэ мүнөөдэрэй дайшалхы хэрэг оно.

нэ зорилгые амжалтатайгаар бэелүүлхын тула, нэн уун, бүхы зүйлэй тэжээлээ эзэн ёhоор, гамтайгаар гарлха, үрилтэ хоролтодо оруулхагүй, малай рационине ок болон бусад шэмэтэ зүйлнүүдээр хүсэлдүүлхэ, бии аа бүхы тэжээлээ жэжэлжэ, буйлуулан шанаржуулжа, даа эдюулхэ эрилтэ табигдана.

hолоомо, зелёнко, хулhа ожорhо гэхэ мэтэ бүдүүн тэлые буйлуулангүйгөөр малда үгэхэдэ, тэрэнэй 40 проинь хоол болонгүй hаладаг гэжэ эрдэмтэд шэнжэлhэн на. Мүн тэрэнэй нилээд ехэ хубинь малай хүлдэ гэшэжэ, шабааhа шабхатай худхаржа, мини хаягдадаг. эжэлэй дутамаг сагта нимэ баримтануудые тэсэжэ болгүй. Тиимэhээ эдэ тэжээлые бүхыдэнь хэршэжэ, эб химическэ зүйлнүүдээр буйлуулжа, заабол халуун алаар зөөлэрүүлхэ шухала. Мүнөө ажахы бүхэндэ ной бүдүүн тэжээл жэжэлхэ машина, түхеэрэлгэнүүд эд бии.

Республикын Хүдөө ажахын министерствын дурадхаай ёhоор, энэ жэлэй үбэлжэлгын үедэ тэжээл буйлуулшанаржуулха хүдэлмэри хэдэг хүнүүдтэ продукци үйэрилгые ехэ болгоhонойнь түлөө малшадтай адли лтэ түлбэри, шан үгтэхэ болонхой. Энээнние ажахыдай хүтэлбэрилэгшэд, экономистнууд болон бухгалнууд тэжээлэй цехүүдэй хүдэлмэрилэгшэдтэ тайлбарин ойлгуулжа үгэхэ, үбэлжэлгын түрүүшын hараhаа энние бодото дээрэнь хэрэглэхэ ушартай.

Малай үбэлжэлгэ бултанай шадабарие, ажалша бэре шалгаха хаhа мүн. Тиимэhээ малшадhаа эхилээд, ахынуудай ба районуудай хүтэлбэрилэгшэд хүрэтэрөө эндэ харюусалга ехэтэйгээр хандажа, арбан нэгэдэхи бан жэлэй хоёрдохи жэлдэ — СССР-эй 50 жэлэй ой эглэгдэхэ, СССР-эй профсоюзуудай болон комсомол ээлжээтэ съездүүдэй үнгэргэгдэхэ, арадай депутадай нютагай Советүүдэй hунгагдаха жэлдэ ажалай им үрэ дүн туйлаха гэжэ оролдохо байна.

БАЯРАЙ СУГЛААН

РНО-АЛТАЙСК. (ТАСС). та Алтайн хото горо- болон hуурин тосхо- hайндэрэйхеэр шэмэгэнхэй: алтай арадай ин бүридэлдэ hайн дуза ороhоор 225 жэлэй автономито область тэмжэ байна. Гайхамшагта дэртэ зорюулагдажа, обын ажалшадай түлөөлэгшэдэй баярай суглаан эндэ болобо.

Агууехэ Октябриин илаhанай hүүлээр автономито областьдо айхабтар ехэ хубилалтанууд болоо. Хаанта Россин урдын заха байhан энэ нютаг мүнөө үндэр соёл болбосоролтой, хүгжэнги экономикотой хизаар болонхой. Наяад шахуу үндэhэ яhатанай түлөөлэгшэд эндэ эбтэй эетэй бүлэ болон ажаhууна, ажаллана.

Горно-Алтайска автономито областьдо хэзээ нэгэтэ үзэг бэшэг мэдэхэ хүнүүд тон үсөөн байгаа. Харин мүнөө хэдэн зуугаад hургуулинууд, училищинууд, техникумүүд, багшанарай институт хүдэлнэ. Алтай болон ород хэлэн дээрэ номууд, газетэнүүд хэблэгдэнэ, национальна драмын театр хүдэлнэ.

РЕСПУБЛИКЫМНАЙ ажалай үдэр

СҮҮДХЭДЭ 730 ГРАММААР

Ниитынгээ адууhа малай үбэлжэлгые эмхитэйгээр үнгэргэхөөр район дотороо үүсэл гаргаhан Гааргын совхозой хүдэлмэришэдэй уряае hайшаан дэмжэhэн Шамаанхын hаалиин фермын коллектив үндэр социалис уялгануудые абаа бэлэй. Ингэжэ hаалишадынь hү hаалияа дээшэлүүлжэ, сагаан эдеэ ехээр абажа, гүрэндэ тушааха зорилго хараалhан байна. Харин тугалшадынь харууhалжа байhан тугалнуудаа гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлжэ, тобир тарганаар ондо оруулхаар шиидэнхэй юм.

Дурсагдагша фермэдэ тугалшадаар Августа Аюшеевна Цыренова, Аграфена Пантелеймоновна Соломинская гэгшэд ажалладаг. Эдэ нүхэднай тугалнуудаа hайнаар харууhалжа, ажахы дотороо магтаал, сууда гаранхай. Мүнөө Августа Аюшеевна Цыренова 60 тугал түлжүүлнэ.

Түрүү тугалшан харууhалжа байhан тугал бүхэнэйнгөө шэгнүүрые хоногой 700 граммаар нэмээхэ даабаритай юм. hаяхан бүлэг тугалнуудыень шэгнэхэдэнь, тус бүхэнииинь хоногой 730 граммаар шэгнүүрээ дээшэлүүлhэн байба. Ингэжэ түрүү тугалшан Августа Аюшеевна Цыренова гансашье hахалиингаа совхоз соо бэшэ, мүн бүхы Хурамхаанайнгаа район дотор дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ дахяад эрхимлээ.

Манай корр.

Хурамхаанай район.

6-дахи разрядай фрезеровщик, КПСС-эй гэшүүн Сидор Фёдорович Лычагин ЛВРЗ-дэ 1938 онhоо хойшо хүдэлнэ. Дүшэ гаран жэлдэ Сидор Фёдорович өөрынгөө мэргэжэлдэ 100 гаран хүнине hургаhан байна. Ажалай, дайнай ветеран хүл хүнгэн, түсэбөө үлүүлэн дүүргэhээр зандаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: коммунис ажалай коллектив болохо инструментальна цехэй фрезеровщик С. Ф. Лычагин.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ЗОРИЛГОНЬ—40 МЯНГАН ТОННО

Намар-үбэлэй сагта газарай үрэжэл hайжаруулха габшагай хоёр hара сонсхогдоhоор hара үнгэрөө. Энэ хугасаа соо Прибайкалиин районой ажахынууд поли, сабшалан дээрээ горитой ехэ наг шэбхэ зөөгөө юм.

Ерэхэ жэлэй ургасада хэрэглэгдэхээр таряалангай поли дээрэ бүхыдөө 40 мянган тонно органическа үтэгжүүлгэ гаргахаар түсэблэhэн бэлэй. Тиин hүүлэй дүнгөөр 23,5 мянган тонно наг шэбхэ зөөгдөөд байна. Органическа үтэгжүүлгэ поли дээрэ гаргаха хүдэлмэрие районой «Сельхозхимия» нэгэдэлэй коллектив ябуулна.

Габшагай хоёр hарада хараалагдаhан хүдэлмэридэ гансашье дурсагдагша нэгэдэл бэшэ, мүн промышленна предприятинуудай, колхоз, совхозуудай коллективүүд ехэхэн хубитаяа оруулха зэргэтэй. Жэшээлбэл, шэнэ жэл болотор 18.500 тонно наг шэбхэ суглуулжа поли дээрэ таргажа, 15 километр утатай посхоод бариха даабаритай юм.

Ж. БАЯРОВА.

Репортаж

ХАБАРТАА ХАШАГДАХАГҮЙН ТУЛА

Эндэхи проходнойн үүдэ татажа ороhоор лэ эршэтэ халуун ажалай амисхалые мэдээдхихэш. Олон тоото онь-hон машинануудай зэргэ хүдэлжэ, хүнхинэхэ, хүүехэ абяан саг зуурашье замханагүй. Саана хүүдинсэ соо томо оньhон бэлтын түмэр дэбтэжэ, нэгэ жэгдээр нис-нис бууханъ элеэр дуулдана. Мастерскойн сонхоор электро-гагнуурай хүхэбтэр хурса гэрэл ялагаршана. Елзгэр тоhон болоhон хубсаhатай хүнүүд тус тустаа ажалтай ехэл сүлөөгүй хүдэлжэ байха юм.

Хэжэнгын совхозой машина, трактор заhабаридаг мастерской соо энээнhээ урда тээшье нэгэнтэ бэшэ ородог hэм. Ерэхэ бүхэндэмни эндэ ямар нэгэн шэнэ юумэн лэ бии болоhон байдаг. Мүнөөшье мастерскойн үндэр сагаан байра газаа тээhээ үнеэхил хүүшан зандаа шэнгеэр харагдабашье, досоохинь нэгэл ондоо болоhондол үзэгдэбэ.

— Юрэдөө, тиимэ ехэ хубилалташье хэгдээгүй даа. Байрамнай хүүшэн. Хэрбээ энээнhээ урагша комбайн, сеялкэ, плуг гэхэ мэтэеэ гол түлэб хүйтэн сарай доро, газаа заhабаридаг hэмди. Нёдондонhоо хойшо нэгэ доро 2 комбайн оруулжа заhабарилха депо, сеялкэ, плуг гэхэ мэтэ жэжэ-божо техникэ заhабарилха hаруул, дулаан баhа нэгэ байра хүүшан мастерскойдо залгажа барябди. Тиихэдэ тракторай гол узелнуудые амяарлан заhабарилха цехүүд шэнэдхэгдэээ, — гэжэ ажахын ахамад инженер М. Ж. Бадмацыбиков хэлэнэ.

Трактор заhабаридаг ехэ байрын хажуу тээгүүрхи үүдэнүүд дээгүүр: «Двигатель заhабаридаг цех», «Ходовой часть заhабаридаг цех», «Түлишын аппаратура заhабаридаг цех» гэхэ мэтэ гаршагууд эржылдана. Уужам ехэ байрын тэг дундуур задалагдаhан элдэб түхэлэй тракторнууд, тэдэнэй деталь, частьнууд эмхитэйгээр табяатай харагдана. Зарим механизаторнуудынь тракторай томо узелнуудые кранаар өөдэнь үргөөд, хайшаншьеб абаашана, нүгөөдүүлынь элдэб деталь, частьнуудые ялайшатар үгаана, аршана, тоhодоно.

— Бидэ техникээ бригадно-узловой аргаар заhабаридаг зомди. Узел бүхэндэ шадабаритай» бэрхэ хүнүүд табигданхай. Энээнhээ гадна, тракторай бригада бүхэн өөhэд өөhэдын техникэ заhабарилалсаа аб даа. Тэрээнгүйгөөр аргагүй. Ээздынь өөhэдөө байжа заhабарилалсахадаа бүхы хүдэлмэрие ханалгатайгаар хэнэ ха юм,— гэжэ нүхэр Бадмацыбиков хөөрэнэ.

Тусхайлбал, двигатель заhабаридаг цехтэ — эндэ олон жэл хүдэлhэн Георгий Яковлев Алексей хүбүүнтэеэ, мүн ходовой часть заhабаридаг цехтэ — Михаил Давыдов Александр хүбүүнтэеэ, түлишын аппаратура заhабаридаг цехтэ — Дондок Доржиев гэгшэд ажаллана. Эдэнэй хүдэлдэг цехүүд соонь бүхы юумэнь эмхитэй, гуримтай, hаруул гэрэлтэй, ханаарнь деталь, частьнуудай схемэ-зураг, үнгэтэ плакадууд үлгөөтэй харагдана.

— Эдэ цехүүдтэ хүдэлдэг хүнүүднай ёhотойл найдамтай зон гээшэ. Эдэнэрhээ боложо, заhабарилгын хүдэлмэри hаатаа гэжэ байгаагүй. Юрэдөө, бүхы дээрээ механизаторнууднай муу бэшээр хүдэлнэ гэжэ байнаб. Энэмнайшье ойлгосотой ааб даа. Хабар поли дээрэ гараад, трактор, машинын эбдэржэ hаатахагүйнь тула мүнөөл оролдохо хэрэгтэй ха юм,— гээд, МТМ-е даагша Д-Н. Д. Эрдынеев измэбэ.

Токарна цехтэ ороходо дүршэлтэй бэрхэ түмэршэ дархан, токарь мэргэжэлтэй Ю. А. Коробенко ямаршьеб хүүшан детальда юумэ гагнаад, тэрээнээ тошылдон мүлижэ байба.

Энээнhээ саашаа баhа нэгэ үүдэ татажа ороходомнай электрын элшээр ялараhан байра соо таряанай хоёр сеялкэ оруулагданхай, тэдэнние тойрожо хэдэн хүн hахы-hалаг хүдэлнэ.

— Урдандаа сеялкэ, плуг гэхэ мэтэ техникэ гол түлэб газаагуур заhабарилагдагша hэн. Тиихэдээ дааража, зүдэрхэш. Заhабарилгын шанаршье хаанаhаа hайн байхаб. Харин мүнөө дулаан байрада хүдэлдэг боложо амаршообди. Хабартаа плуг, сеялкэ, культиваторнуудай эбдэрхэгүй, найдамтай хүдэлхын тула ехэл нариинаар хаража, хуу задалжа, hайнаар заhабарилхые оролдонобди. Илангаяа hэлгээд табиха шэнэ запчастиин үгы байхадань хүүшануудыень гагнажа, тошылдожо байгаад, голодоhондо гаргагдаhан машинануудай зарим юумыень абажа табинабди,— гэжэ энэ цехэй ахалагша механизатор В. С. Жерлов хөөрөө бэлэй.

Тэрээнтэй сугтаа Ванзат Сандакдоржиев, Виктор Андреев, Василий Яковлев, Николай Низовцев, Доржо Дамбаев гэгшэд хүдэлдэг. Энэ звеногойхид hаяхан бүхыдэнь 24 сеялкэ заhабарилжа бэлэн болгоод, шэнэ жэлэй гаратар бүхы плуг, культиватор, борной гэхэ мэтэ газар элдүүрилгын техникые заhабарилжа дүүргэхэ зорилготой.

Мүн эндэ үнгэрhэн ноябрь hара соо 11 трактор бэлэн болгогдоо. Жэлэй дүүрэтэр үшөө тэды шэнээн трактор заhабарилагдаха юм.

Бүхы мастерскойн, техникэ заhабарилгыншье хүдэлмэрие МТМ-е даагша Даши-Намжил Эрдынеев, мүн ажахын униинэй механизаторнуудай нэгэн Михаил Иванович Антонов гэгшэд шадамараар эмхидхэжэ, иленгаяа цех болон хүдэлмэришэн бүхэнэй хоорондо мүрысөө зүбөөр дэлгэрүүлжэ шадана гэжэ тэмдэглэхээр.

Тээсгэн бүхы коллективэйнь суглаан боложо, Бэшүүрэй районой механизаторнуудай үүсхэл уряа зүбшэн хэлсэгдэжэ, дэмжэгдээ hэн. Эндэхид өөhэдынгөө арга боломжые хаража үзөөд, дээшэлүүлэгдэhэн шэнэ социалис уялга абаа. Жэшээнь, газар элдүүрилгын, тарилгын техникые 1982 оной январиин 1 болотор заhабарилжа дүүргэхэ, бүхы тракторнуудые гол түлэб февралиин 23-да бэлэн болгоод байха, комбайнуудайнгаа олонхиие шэнэ жэл болотор заhабарилжа гаргаха гээд, уялга соонь бэшэгдэнхэй.

Тиигэбэшье эндэ дутуу дунда юумэн оройдоо үгы, ажалынь хуу эрхим hайн гэхэ аргагүй. Зарим механизаторнуудтай хөөрэлдэхэдэ, заhабарилагшадай урмашуулгын түлөөhэн, мүрысөөндэ эрхимлэгшэдые шагнаха гурим гэхэ мэтэ үшөөл хүсэд тодорхойлогдоогүй, хүн бүхэндэ хүргэгдөөгүй байха юм. Заhабарилгын хүдэлмэри тон нариинаар хинан шалгагдана гэжэ хэлэхэ баhал аргагүй. Энээндэ шалгагша-механик болон инженернүүд зэмэтэй гэхээр.

Саашадаа бии байhан дутагдалнуудаа түргэн усадхажа, урдаа табиhан зорилгоёо амжалтатайгаар дүүргэхэ арга боломжо эндэхидтэ бии. Юуб гэхэдэ, үнгэрhэн жэлдэ районойнгоо бүхы механизаторнуудтай хамта Хэжэнгын совхозойхид республика дотороо мүрысөө дэлгэрүүлээд, абаhан социалис уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргээ hэм шуу.

М. НАМЖИЛОВ.

Хэжэнгын район.

1982 ОНОЙ ТҮСЭБӨӨР

Кировай нэрэмжэтэ совхозой hаалиин Доодо-Бухэнэй фермын коллектив hү hааха жэлэй түсэбые болзорhоонь урид — сентябриин арбанда дүүргэhэн юм. Иланга яа түрүү hаалишад Мария Власова, Любовь Нетесова, Галина Копыткова, Вера Бальчинова, Людмила Буерачная, Раиса Очирова гэгшэд ажалдаа hайн амжалта түйлаба.

Жэшээлхэдэ, hаалишан Мария Ивановна Власова жэлэй эхинhээ даалгагдаhан 22 үнеэн бүриhөө 2092 килограмм hү hаажа, эндэхи hаалишадай дунда дэлгэрhэн социалис мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ жагсана. Доодо-Бухэнэй МТФ-гэй коллективэй долоон hаалишан мүнөө 1982 оной түсэбөөр хүдэлжэ байна.

Р. БАЛДАНОВ.

Сэлэнгын район.

БААТАРШАЛГЫЕШНИ АЛДАРШУУЛАЯ, МОСКВА!

Түүхэдэ мүнхэлэн бэшэгдэhэн гайхамшагта hайндэрые—Москва шадар немец-фашис сэрэгүүдэй hамна бута сохигдоhоор 40 жэлэй ойе совет хүнүүд табан жэлэй габшагай вахтада жагсажа, ажалай үндэр ехэ амжалтануудаар тэмдэглэбэ. Фабрика, заводуудта, барилганууд болон полинууд дээрэ, научна лабораторинууд соо баатар арад, зохёон байгуулагша арад КПСС-эй XXVI съездын хараалhан асари ехэ программые бодото дээрэнь амжалтатайгаар бэелүүлжэ байна.

Ниислэл хотын ханануудай дэргэдэ гаргагдаhан залиршагүй мүнхэ дайшалхы баатаршалгада зорюулагдажа, декабриин 5-да үнгэргэгдэhэн субботнигто Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай ветерануд, эдэнэй үхибүүд болон ашанар гараба. Габшагай ажалай энэ hайндэр Ленинскэ партияа, тэрэнэй Центральна Комитедые, нүхэр Л. И. Брежнев түрүүтэй КПСС-эй ЦК-гай Политбюрое нягтаар тойрон жагсаhан совет хүнүүдэй бата нэгэдэлтэй байhанай, ажалша хүнүүдтэ зол жаргал асарха, дэлхэй дээрэ бата эб найрамдал хангаха зорилготой партиин, Совет гүрэнэй дотоодын болон гадаадын политикые бүрин хүсэдөөр дэмжэжэ байhанай шэнэ тодо хурса гэршэ баримта болоо.

Баатар-хотонуудай ажалшад гайхамшагта hайндэрые баяр жэбхэлэнтэйгээр, эршэтэ ажалай оршондо тэмдэглэбэ. Декабриин 5-да габшагайгаар ажаллаhан тухай ТАСС-ай корреспондентнууд иигэжэ мэдээсэнэ:

Ижерско заводой металлургнууд 1941 оной декабрь hарада миномедуудай сэмгэ бүтээхын тула эршэмтэйгээр ажаллажа байhан юм. hүрөөтэ буу зэбсэг самоледуудаар Ленинградhаа гаргагдажа. Москвае хамгаалагшадта абаашагдадаг hэн.

Мүнөө эндэхи агрегадhаа амгалан тайбан байдалда хэрэглэгдэдэг хоолой соргонууд гаргагдана. Дайнай үедэ прокатчигуудай халаанай начальнигаар хүдэлhэн слесарь А. Мещанинов дайнай үедэ яажа хүдэлдэг байhан тухайдаа, дайнай hүүлээр предприятияа хайшан гэжэ hэльбэн шэнэдхэhэн тухай нүхэдтөө хөөрэбэ.

Волгоградай «Красный Октябрь» заводой металлургнууд түргэн хайлуулга хэжэ, энэ үдэрые тэмдэглэбэ. Москва шадар болоhон байлдаануудай үедэ заводой хүдэлмэришэдэй аха үетэн үдэр hүни илгадгүй ажаллажа, илалта шэрээлсэhэн байгаа.

Энэ заводой аха үетэнэй алдарта ёhо заншалнуудые үргэлжэлүүлжэ, мүнөө хүбүүд, басагадынь габшагайгаар ажаллана. А. Самко гэгшын хүтэлбэрилдэг бригада завод дотороо хайлуулгын болзорые хахад часаар хорооhон байна. Булад хайлуулагшад түсэбhөө гадуур 200 гаран тонно хайлуулга хээ.

Киевэй 6-дахи ТЭЦ-эй барилгашад баярай митингээр субботнигые эхилбэ. Эдэнэртэй хамта комсомолой габшагай отряд хүдэлбэ.

— Советүүдэй ороной, бүхы түби дэлхэйн залуушуулай дайнай уршаг түбэгүүдые үзэхэгүйнь тула бидэ, урдын фронтовигууд, дайлалдажа илалта түйлаhан (байнабди, — гэжэ Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай ветеран, хабсаргагшадай бригадир П. Пономаренко хэлээ.

Домог суута Бага газар дээрэ хүн зоной ажаhуудаг микрорайон урган бодонхой. Эндэхи районние болбосон түхэлтэй болгоходонь, хэдэн мянган хүнүүд «Новороссийскморстрой» трестын барилгашадта туhалба.

Минскын автозаводто, Севастопольдохи С. Орджоникидзиин нэрэмжэтэ далайн заводто, Тулын буугай заводто, Брестын вагонно деподо эршэтэ ажал бурьялба. 40 жэлэй урда тээ оронойнай ниислэл хото шадар түйлагдаhан илалтын хүндэлэлдэ хүдэлмэришэд шэн габьяатайгаар ажаллажа, арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ ехэ хубитаяа оруулhан байна.

(ТАСС).

ХҮШӨӨ НЭЭГДЭЭ

УЛААН-БААТАР. (ТАСС). Советскэ Союзай маршал, Советскэ Союзай дүрбэ дахин Герой Г. К. Жуковай хүшөө Монголой Арадай Республикын ниислэл хотодо баярай оршон байдалда нээгдээ.

Элитэ ехэ совет полководец Г. К. Жуковай нэрэ Монгол орон дотор үргэнөөр мэдээжэ юм. Монгол арадай эрхэ сүлөө болон бэеэ даааhан байдалые хамгаалгада, бэхижүүлгэдэ ехэ габьяатай байhанайнгаа, Халхын гол дээрэ болоhон байлдаанай үедэ эрэлхэг зориг ба баатаршалга гаргаhанайнгаа түлөө тэрэ Монголой Арадай Республикын Геройн нэрэ зэргэдэ хүртөө hэн. МНР-эй парти, правительствын шиидхэбэреэр Г. К. Жуковай музей Улаан-Баатарта байгуулагданхай. Түб гудамжануудайнь нэгэ тэрэнэй нэрэмжэтэ юм.

Хүшөө нээлгэдэ зорюулагдажа, эндэ баярай митинг болобо. МНРП-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, МНР-эй Арадай Ехэ хуралай Президиумэй Түрүүлэгшэ Ю. Цеденбал, республикын Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ Ж. Батмунх, МНР-эй парти ба правительствын бусад хүтэлбэрилэгшэд тэрээндэ хабаадаhан байна.

Хүшөөгэй авторнууд — скульпторынь С. Доржпалам, архитекторынь Н. Уртнасан.

Хүшөөгэй дэргэдэ венонууд, баглаа сэсэгүүд табигдаба.

ХОЙШОЛОНГЫНЬ ХОХИДОЛТОЙ

XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой малайнь олонхинь Доодо-Үшөөтын отделенидэ байрладаг юм. Тодорхойлон хэлэбэл, хонидой, жэжэ түлгэнүүдэй хэдэн отаранууд, эбэртэ бодо мал түлжүүлхэ ба шахан таргалуулха гүүртэнүүд, hү hаалиин фермэ үбэлжэдэг. hаяхан ябахадаа эндэхи малшадай үбэлжэлгэдэ хэр зэргэ бэлдэhээрнь hонирхоо hэмди. Гансал залуу эбэртэ бодо мал түлжүүлхэ ба шахан таргалуулха гүүртэhээ бэшэнииинь энэ харюусалгатай хаhадаа яhала hайнаар, эмхитэйгээр бэлдээ гэжэ тэмдэглэмээр.

Энэ гүүртые ажахын дүршэлтэй үхэршэн Доржи Жамсаранович Цыренов гэр бүлөөрөө харууhалдаг. Тэрэнэй даашада 250 буруу ба хашарагууд тоологдоно. Энээнэйнь 140-ниинь эрэ бурууд юм. Үлэгшэ 110-ниинь эрэ хашарагууд шахан таргалуулагдаха ёhотой байгаа. Теэд тиимэ хүдэлмэри бидэндэ харагдабагүй. Гэхэтэй хамта тус колхоз арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ 2340 центнер мяха гүрэндэ худалдаха түсэбтэй. Байгша оной 10 hара соо оройдоол 1790 центнер мяха тушаажа, түсэбтэ даабаряа 76 процент болгоhон байна.

— Дутагша 550 центнерээ юугээр дүүргэхэбта? — гэжэ колхозой парткомой секретарь О. Л. Ильинhээ асуутаа hэмди.

— Энэ жэлэй мяханай түсэб дүүргэхэ гээшэмнай бэрхэтэйхэн болоод байна. Бидэ зуу гаран хашараг шахан таргалуулжа байнабди. — гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Теэд эндэхи байдалынь ажахын хүтэлбэрилэгшын хөөрэhэндэнь орходоо тад ондоо байшоо. Үбэлжэлгын эхилhэнhээ хойшо hара хахад үнгэрөөд байхада, эдэ малынь гансал дээрээ хушалтатай далабша доро үдэр, hүнигүй байрлана. Хажуу талаhаань hалхи шуурганhаа, саhа бордоhонhоо халхалха халхабша хэгдээгүй. Үшөө тэрээнhээ гадуур шахан таргалуулгада табигдаhан хашарагуудынь үдэртөө толгой бүридэ гансал 10 килограмм силосhээ бэшэ ондоо тэжээл эдинэгүй. Эдэ малай элихэ бүдүүн тэжээл эндэ асарагдаашьегүй байба.

Иимэ байдалые зүб гэхын аргагүй гээшэ ааб даа. Тиихэдэ ууха уhыень автомашинаар шэрэжэ үгэнэ. 250-яад толгой малда нэгэ машина уhан юун болохоб даа! Сэхыень хэлэхэдэ, гүрэндэ худалдагдаха малынь шахан таргалуулагдана бэшэ, харин тураагдажа байна. Эдэ бүтэлые хаража байгаад, энэ отделениие даагша колхозой хүтэлбэрилэгшэд дары хэмжээ абаагүй байhаниинь гэмшэлтэй.

Тус ажахы энэ жэлдэ хэдышье ган гасуурай болоошье hаань, нёдондонойхиhоо дутуугүй үбhэ тэжээл бэлэдхээ. Тиимэhээ ехэ багашье hаань, гүүртэ, фермэ, отарануудтаа тэжээлээ зүбөөр хубаарилха байгаа бэшэ гү? Республикын зарим районуудаар, тэрэ тоодо Кабанскын, Хориин районуудай олохон ажахынуудта мүнөө ожорhо, хулhа бэлэдхээд, тэрэнээ хэршээд гү, али халуун ууралда дэбтээгээд малдаа үгэлсэнэ ха юм. Эндэ юундэ иимэ ажал ябуулагданагүй гээшэб?

Эндэхи жэжэ бурууднынь баhал иимэ байдалтай байгаа hэн. Тиимэhээ дээрэ дурсагдагша дутуу дундануудаа колхозой правлени, партком удааруулангүй түргэн усадхаха зэргэтэй. Ниитын адууhа малай үбэлжэлгые hайнаар үнгэргэхэ, гүрэнэй түсэб, даабари дүүргэхэ хэрэгтэ тэдэнэр сэхэ харюусалгатай бшуу.

Д. ДОНДОКОВ,
манай корр.

Зэдын район.

ПРОФСОЮЗАЙ АЖАБАЙДАЛ

тоосоон ба һунгалта

АРГА БОЛОМЖОНУУДАА ГҮЙСЭД ХЭРЭГЛЭХЭ

Республикымнай гүрэнэй худалдаа наймаанай болон эд хэрэглэгшэдэй кооперациин хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай областной XII конференци һаяхан боложо үнгэрбэ. Тус һалбариин профсоюзай областной комитедэй түрүүлэгшэ Е. В. ПЛАСТИНИНА тоосоото элидхэл хээ.

— Манай республикын худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд ажалшадые улам һайнаар хангахын, түсэбтэ даабаринуудаа болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абаад, амжалтатайгаар хүдэлжэ байна, — гэжэ элидхэлшэ конференциин делегадуудта мэдээсэбэ.

Худалдаа наймаанай һалбариие саашадань хүгжөөхэ асуудалда манай парти, правительство саг үргэлжын анхарал хандуулжа байдаг. КПСС-эй ЦК-гай болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй баталан абаһан «Худалдаа наймаае саашадань хүгжөөхэ хэмжээнүүд тухай», «Эд хэрэглэгшэдэй кооперациин ажал ябуулгые саашадань хүгжөөхэ, һайжаруулха тухай» тогтоолнууд худалдаа наймаанай хүдэлмэриие улам һайжаруулха, дутуу дунданuудые усадхаха хэрэгтэ ехээр нүлөөлһэн байна.

Эд бараа хүн зондо элбэгээр худалдаха, хангалгын шанар һайжаруулха хэрэгтэ худалдаа наймаанай эмхи зургаануудай материально-техническэ үндэһэ һуури гол удха шанартай гээд мэдээжэ. Һүүлэй жэлнүүдтэ республикымнай худалдаа наймаанай эмхи зургаануудай материально-техническэ үндэһэ һуури илангаяа хурдан түргэнөөр хүгжөө, олон магазинууд, столовонууд, складуud, холодильнигууд ашаглалгада үгтөө. Жэшээлхэдэ, магазинуудай эд бараа худалдадаг талмай һүүлэй 5 жэлэй туршада 21321 дүрбэлжэн метрээр үргэдхэгдэһэн байна. Мүнөө бүхы магазинуудай 63 процентнь хүн зониие хангаха түрүү онол аргануудые хэрэглэнэ.

Улаан-Үдын худалдаа наймаанай байшангай, «Юбилейный» универмагай, эхэнэрнүүдэй эд бараанай магазинай, эдеэ хоолой 118-дахи, 115-дахи, 87-дохи, 78-дахи магазинуудай коллективүүд һайн үрэ дүнгүүдээрээ магтуулһаар үнинэй.

Ниитын эдеэ хоолой предприятинууд олошороо. Тэрэнэй ашаар арбадахи табан жэлэй түсэб 101,2 процент, мүн байгша оной арбан һарын түсэб урагшатайгаар дүүргэгдээ.

Эд хэрэглэгшэдэй кооперации һүүлэй жэлнүүдтэ хүгжэжэ үргэлжэлөө. Хүдөөгэй хүн зондо 1980 ондо 304 миллион түхэригэй эд бараан худалдагдаһан байна. Холын малшадые 116 автолавка хангана. Тэдэнэй эд бараа худалдадаг хэмжээн һүүлэй табан жэл соо 35,7 процентээр ургаһан байна. Гэхэтэй хамта энэ хэрэгтэ дутуу дунданууд үшөө олон. Мухар-Шэбэрэй, Хүдэриин, Советскэ, Тарбагатайн районууд үргэн хэрэглэлэй эд бараа, тэрэ тоодо гурил, керосинай лаампа, электролампочканууд болон бусад эд бараагаар малшадые муугаар хангана.

Худалдаа наймаанай хүгжэлтэдэ социалис мүрысөөн ехэ һуури эзэлнэ. Энэ талаар КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй, ВЛКСМ-эй ЦК-гай гаргаһан «Арбан нэгэдэхи табан жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхын, үлүүлэн дүүргэхын түлөө Бүхэсоюзна социалис мүрысөөн тухай» тогтоол шухала нүлөө үзүүлнэ. Худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд тус тогтоолые бодотоор бэелүүлэн, ажалай эмхидхэлые нарижуулан һайжаруулхын, нөөсэ, арга боломжонуудаа гүйсэдөөр хэрэглэхын, түрүү онол аргануудые үргэнөөр хэрэглэхын, хүн зониие хангалгада саг үргэлжын анхарал хандуулжа байхын тула үсэд оролдолго гаргадаг болоо.

«Вагонуудһаа ашаануудые таһалгарһагүйгөөр буулгажа байхын түлөө», «Комплексно оньһожоруулга хэхэ талаар эрхим районо болон райпотребсоюз» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө, «Эд хэрэглэгшэдэй кооперациин коллективүүдтэ хуули ёһо тайлбарилан ойлгуулха талаар хүдэлмэреэ һайнаар эмхидхэһэнэй түлөө» гэхэ мэтэшэлэн тоорхой социалис мүрысөөе үргэнөөр эмхидхэхэ талаар профсоюзай комитедүүд захиргаанай зургаануудтай хамта эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулаа. Тиихэдэ «Мэргэжэлээрээ эрхимлэгшэ», «Дүрбэн тэгшэ мастер» гэһэн нэрэ солодо хүртэхын түлөө конкурснууд үнгэргэгдэнэ.

Бригадна болон хубиин социалис мүрысөөндэ һалбариин бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй 90 процентнь хабаадана. Түсэбтэ даабаринуудаа, социалис уялгануудаа урагшатайгаар дүүргэһэн коллективүүд олон. Арбадахи табан жэлэй дүнгүүдээр 4 коллектив СССР-эй Худалдаа наймаанай министерствын Хүндэлэлэй дипломоор шагнагдаа. КПСС-эй XXVI съездын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ шалгарһан 3 коллектив Буряадай облсовпрофой Хүндэлэлэй дипломуудаар шагнагдаа, 5 бригадада «КПСС-эй XXVI съездын нэрэмжэтэ бригада» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоо, 300 гаран хүн «Социалис мүрысөөндэ илагша» гэһэн тэмдэгтэ хүртөө.

Гүрэнэй худалдаа наймаанай, мүн эд хэрэглэгшэдэй кооперациин коллективүүд партиин XXVI съездын дурадхаһан эдеэ хоолой программа бэелүүлхэ талаар хэмжээнүүдые абадаг. Жэшээлхэдэ, Зэдын райпотребсоюз хамһабарингаа ажахыда 300 толгой хонитой, 25 толгой эбэртэ бодо малтай, 161 толгой гахайтай юм. Зэдын районно Совет энэ хэрэгтэнь али болохо туһаламжа үзүүлнэ. Тэрэшэлэн Баунтын, Хяагтын, Прибайкалиин, Хойто-Байгалай, Хориин, Баргажанай районуудта хамһабариин ажахынуудта горитой анхарал хандуулна. Гэхэтэй хамта худалдаа наймаанай коллективүүдтэ дутуу дунданууд үшөөл олон бии гэжэ элидхэлшэ, мүн конференци дээрэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглэбэ.

Нөөсэ арга боломжонуудаа гүйсэд хэрэглэхэ, ажалдаа үнэн сэхээр хандажа, гүрэнэй зөөри урихэ, үбэршэлхэ ябадалтай эрид тэмсэхэ, худалдаа наймаанай гурим наринаар сахиха, социалис мүрысөөе һайнаар эмхидхэхэ талаар зарим коллективүүдтэ мүртэй хүдэлмэри ябуулагданагүй. Профсоюзай зарим комитедүүд дутагдалнуудтай эбсэнэ, захиргаанай зургаануудай урда зохихо эрилтэ табинагүй, ажалай журам сахиха талаар хэмжээнүүдые абанагүй. Эдэ тобшололнуудые баталһан олон жэшээнүүд элидхэл дотор дурдагдаба.

Баргажанай районой худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай райкомой түрүүлэгшэ **Ю. Г. Кухтик** үгэ абажа, коллектив соогоо профсоюзай организациин ябуулдаг хүдэлмэри тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэбэ. Худалдаа наймаанай предприятинуудай материально-техническэ үндэһэ һуури жэлһээ жэлдэ һайжарна. Районой түбтэ шэнэ универмаг, һууриин тосхонуудта шэнэ 3 магазин, шэнэ гараж ба конторын байшан һүүлэй хоёр жэлэй туршада баригдаа. Баргажанай райпогой худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй 10 һарын түсэбые урагшатайгаар дүүргэһэн байна. Байгша оной хоёрдохи кварталай түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргэһэнэйнгээ түлөө КПСС-эй обкомой болон республикын Министрнүүдэй Соведэй, облсовпрофой, ВЛКСМ-эй обкомой дамжуулгын Улаан тугта хүртэһэн. Һүүлэй үедэ һурган хүмүүжүүлэгшэдэй саг үргэлжын комиссинуудай, олониитын эмхинүүдэй үүргэ дээшэлээ. Гэхэтэй хамта профсоюзай комитедүүдэй хүдэлмэридэ бии байһан дутагдалнуудаа усадхахын түлөө бүхы хэмжээнүүдые абажа байнабди гэжэ үгынгөө түгэсхэлдэ тэрэ мэдүүлбэ.

— Райпонуул болон райпотребсоюзуудай хүтэлбэрилэгшэд, профсоюзай организацинууд залуу кадрнуудые хүмүүжүүлхэ, һайнаар ажаллаха эрхэ байдал хангаха асуудалнуудта горитой анхарал хандуулдаг болонхой. Тиигэжэ залуу мэргэжэлтэд һайнаар хүдэлнэ, бүхы хүсэ шадалаа зорюулдаг байна, — гэжэ Улаан-Үдын кооперативна техникумэй заочно һуралсалай таһагые даагша **Н. В. Смолина** үгэеэ эхилбэ. — Жэшээнь, Тарбагатайн райподо залуу мэргэжэлтэд һайнаар ажаллаха, һайнаар амарха аргатай. Гэбэшье Зэдын, Мухар-Шэбэрэй болон бусад райпонуудта залуу мэргэжэлтэд ажаһуудалай муу байдалһаа уламжалан, удаан саг соо тогтожо хүдэлдэггүй, — гэжэ шүүмжэлбэ.

Улаан-Үдын хоёрдохи пищеторгын директор **Н. Г. Налётова** үгэ хэлэхэдээ, туйлаһан амжалтануудтаа тоогтоод, профсоюзай комитедэй ябуулдаг хүдэлмэри тухай хөөрэбэ. Эдеэ хоолой хоёрдохи пищеторгын коллектив социалис мүрысөөндэ ехэ анхарал хандуулнаг 119 хүн коммунис ажалай ударник гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. Тиихэдэ 50 гаран бригада энэ нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө тэмсэнэ. Удаань үгэ хэлэгшэ дутагдалнууд дээрэ тогтожо, ажахынгаа договор дүүргэдэггүй, эдеэ хоол үйлэдбэрилэн гаргадаг предприятинуудай хүдэлмэриие шүүмжэлбэ.

Һүүлдэнь «Росгалантерея» баазын директор **Г. А. Степанов**, Бэшүүрэй райпогой профсоюзай комитедэй түрүүлэгшэ **Г. С. Слепнёва**, Тарбагатайн райпогой түрүүлэгшэ **А. М. Ефимов**, Буркоопсоюзай правлениин түрүүлэгшын орлогшо **Б. Г. Кушеев**, Улаан-Үдын горпромторгын директорэй орлогшо **О. А. Михалева**, республикын худалдаа наймаанай министр **Ю. М. Битаев**, КПСС-эй обкомой худалдаа наймаанай таһагые даагша **В. Ф. Подлеснов** болон бусад конференци дээрэ үгэ хэлэһэн байна. Конференцидэ хабаадагшад дутагдалнуудаа усадхахые хараалһан дэлгэрэнгы тогтоол батала абаба.

Гүрэнэй худалдаа наймаанай, эд хэрэглэгшэдэй кооперациин хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой түрүүлэгшээр **Н. П. Елисеев**, профсоюзай обкомой секретаряар **З. Я. Максимова** гэгшэд һунгагдаа.

С. ОЧИРОВ,
манай корр.

АДУУН ҺҮРЭГНАЙ ОЛОШОРОГ!

Һаянай адуу олошоруулха тухай ходо хөөрэлдэдэгшье, энээн тушаа бэшэгдэдэгшье болонхой гээшэ ааб даа. Иимэ асуудалые тон зүб хэлсэнэ гэжэ һананаб. Жэшээнь, манай районда адуу үсхэбэрилхэдэ ехэ тааруу бшуу. Юуб гэхэдэ, манай нютаг хада уула, хүбшэ тайга, гол горходоор элбэг. Тиигээдшье адуун гээшэ зунай сагта хүбшэдэ зуһадаг, үбэлэй үедэ хагдаар ондо ородог амитадха юм.

Манай эндэ ехэнхидээ морёор ажалаа хэдэг гээшэ. Үбһэ тэжээлшье бэлэдхэхэһээ эхилээд, малаа адуулха, малшад газаахи ажалаа хэхэ, юрэдөө, ямар хүдэлмэри тэрэнэй хүсөөр хэгдэнэгүйб даа. Трактор, машинын хүрэжэ ошохогүй газарта морёор ажалаа хэжэ, ажахынуудай ямар ехэ тоһо, түлишэ алмана гээшэб.

Тэд адуу үдхэхэ, үүлтэрыень һайжаруулха, тоо толгойень олошоруулха хэрэг манай эндэ һулаар ябуулагдана гэжэ тэмдэглэхээр. Мори һургалгада нютагайнгаа залуушуулые олоор хабаадуулха, тэрэнэй түлөө түлөөһэ нэмээхэ шухала.

Адуу олоор үсхэбэрилхэдэ хямда мяхан абтана, моринной хүсөөр хүдөөдэ ямар ехэ ажал бүтээгдэнэ гэхэбта? Тиимэһээ Захааминай районой ажахынуудта адуун һүрэг олошоруулха хэрэг урагшатай ябуулагдаха бэзэ гэжэ һанагдана.

С. ЦЫБЕНОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

Шэлэй заводой хүдэлмэришэд бүхэсоюзна мүрысөөндэ оролсоходоо арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ гэһэн социалис уялга абаһан юм. Мүнөө заводой хүдэлмэришэдэй дунда ажалай түрүүшүүлэй тоо үдэрһөө үдэртэ олошорно. Тэдэнэй нэгэн шэл багсалдаг цехэй түрүү хүдэлмэришэн Владимир Мандагаев болоно. Тэрэ үдэр, халаан бүриингөө даабари хододоо үлүүлэн дүүргэжэ ябадаг болонхой. Ажалдаа амжалта туйлаһан Владмир Мандагаев КПСС-эй Советскэ райкомой, райгүйсэдкомой болон заводойнгоо дирекци, парткомой Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагданхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: түрүү хүдэлмэришэн Владимир Мандагаев.

Н. ДРИГЕНОВЭЙ фото.

ҮРЭҺЭ БЭЛДЭХЭ— АГРОНОМОЙ УЯЛГА

Ургаса хуряалгын үедэ таряанай үрэһэ шэлэн абажа, сэбэрлэхэ, хатааха хэрэгтэй гэжэ агроном бүхэндэ мэдээжэ.

Энээнине һайса ойлгодог, өөрынгөө уялгата хэрэгтэ харюусалга ехэтэйгээр хандадаг агрономуудтай ажахынуудта үрэһэ хүрэнгэнь саг соогоо бэлдэгдэжэ, тарилгын шанарта хүргэгдэдэг байна. Байгша ондо Кабанскын болон Түнхэнэй районуудай бүхы колхозууд, совхозууд ноябриин 15 хүрэтэр орооһо таряанай үрэһэ хааха түсэбтэ даабариа дүүргээд, тэрэнэйнгээ 82—85 процентыень сэбэрлээд байгаа. Кабанскын районой ажахынууд сэбэрлэгдэһэн үрэһэнэйнгөө 62 процентынь шанарыень лабораторидо шалгууланхай.

Баргажанай, Хурамхаанай, Хориин районуудай бүхы ажахынууд үрэһэндэ хааһан тарягаа сэбэрлэжэ дүүргээд, бүхыдэнь лабораторидо шалгуулаад байна. Тиихэдэ Баргажанай районда шалгуулһан үрэһэнэй хахадынь тооной, Хурамхаанай районда — 82 процентнь һайн шанартай гэжэ сэгнэгдээ.

Үрэһэ хүрэнгэсэ һайнаар бэлдэдэг, жэшээ абамаар ажахынууд район бүхэндэ бии. Мухар-Шэбэрэй районой «Заганский» колхозой ахамад агроном Евдокия Васильевна Калашникова үрэһэнэй участогуудые шэлэн олохо, тэндээ эгээн һайн сортын үрэһэ тарижа, тэрэнэй ургасын хойноһоо харууһалха, таряа хуряалгын үедэ саг үргэлжэ хинаха хэрэгтэ бүхы хүсэеэ зорюулдаг юм. Үрэһэнэй участогуудһаа ороһон таряае тэрэ дороонь сэбэрлэжэ, бэшэ сортнуудтай холингүйгөөр амяарынь хатааха, хадагалха, тарилгын шанарта хүргэхэ гэжэ оролдодог юм. Мүнөө жэлдэ энэ колхозойхид бүхы үрэһэеэ ноябриин 10-да сэбэрлэжэ дүүргээд байгаа һэн.

Владимир Будашкинович Бужинаевай ахамад агрономоор хүдэлдэг Зэдын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо һайн сортын, эрхим шанартай үрэһэ бэлдэхэ хэрэгтэ онсо анхарал табигдана. Ингэжэ байгша ондо эдэнэр ноябриин 1 хүрэтэр үрэһэеэ бүхыдэнь сэбэрлэжэ дүүргээ һэн.

Мүнөө жэлдэ Сэлэнгын районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо, Хэжэнгын совхоздо, Хориин районой Хүрбын совхоздо, Хяагтын районой «Дружба» колхоздо болон бусад зарим ажахыда үрэһэ хүрэнгэ сэбэрлэхэ, тэрэниие тарилгын шанарта хүргэхэ хүдэлмэри муу бэшээр эмхидхэгдээ.

Тэд ургаса хуряалгын дүүрэһэн сагһаа хойшо хоёр һара шахуу болобошье, үрэһэ хааха, тэрэниие сэбэрлэхэ хүдэлмэри мүнөө хүрэтэр үргэлжэлһөөр, үрэһэ сэбэрлэхэ машинанууд тон муугаар хэрэглэгдэнэ. Һүүлэй мэдээгээр, бүхы республика дотор үрэһэ хааха түсэб хахадлаашьегүй, тэрэнэй 78 процентнь сэбэрлэгдээд, эгсэ хахад хубинь тарилгын шанарта хүргэгдөөгүй байна.

Ямар ушар шалтагаануудһаа боложо, таряанай үрэһэнэй шанар муу байна гээшэб? Нэгэ түрүүн, тарилгын шанарта хүрөөгүй үрэһэнэй 24 процентнь шиниг ехэтэй байшоо. Илангаяа Сэлэнгын районда таряанайнь муу үрэһэнэй аяар 74 процентнь шиниг ехэтэй гэжэ сэгнэгдээ. Мүн республикын ажахынуудта муу шанартай гэжэ тоологдоһон үрэһэнэй 22 процентнь хүсэд сэбэрлэгдээгүй, тэрэнэй хахадынь бэлэхэнээр илгагдамаар холисотой гэжэ элишэлэгдэнхэй. Сэлэнгын, Яруунын районуудай колхоз болон совхозуудта гологдоһон үрэһэнэй таряанай хахадһаа ехэнхинь хүсэд һайнаар сэбэрлэгдээгүй байһанһаа болоо бшуу.

Хяагтын районой Мөөрөөшын совхоздо Сергей Сымжитович Бурунов ахамад агрономоор ажаллана. Энэ ажахыда бүхыдөө 1200 центнер таряан үрэһэндэ хаагдаһан байгаашье һаа, тэрэнь һайнаар сэбэрлэгдэжэ захалагдаад, мүнөө хүрэтэр шанарынь орой шалгагдаагүй байһаар.

Сэбэрлээ болоһон үрэһөө гүрэнэй инспекцидэ шалгуулаагүй байһан Сэлэнгын совхозой ахамад агроном Бальжинима Доржиевич Харульчиев юун тухай бодожо байгша юм ааб гэжэ асуухаар болоно. Тэрэшэлэн Улаан-Үдын районой «Восход» колхозойхид үрэһэнэй тарягаа зернопультаар гаргаад лэ һанаагаа амаршанхай. Юрэдөө, үрэһэ хүрэнгые зернопультаар сэбэрлэхэгүй, үрэһэн гэмтээгдэдэг гэһэн захяа заабари бии. Тэрэ анхаралда абтаагүй байшоо. Үрэһэ бэлдэхэ харюусалгатай үедэ энэ ажахыда агроном байхагүй. Энэнь тон гэмшэлтэй.

Мухар-Шэбэрэй районой Суулгын совхоздо үрэһэ хүрэнгэ муугаар сэбэрлэгдэнэ. нэгэшье центнер үрэһэнэй шанар шалгагдаадүй байна. Үрэһэнэй талаар хүдэлхэ ёһотой агроном Юрий Содномович Содномов уялгата хэрэгтээ тон харюусалгагүйгөөр хандана. Совхоздонь ахамад агроном байхагүй.

Улаан-Үдын районой «Советская Россия» колхоздо —2750 центнер, Яруунын районой «Юбилейный» совхоздо — 2.500 центнер, Яруунын совхоздо — 2.809 центнер, Сэлэнгын районой Тельманэй нэрэмжэтэ совхоздо — 2700 центнэр, Кабанскын районой Оймороой совхоздо —3450 центнер горох, эндэхи Байгалай ОПХ-да 2630 центнер үрэһэн бэлэхэнээр илгагдамаар холисотой байһан дээрэһээ тарилгын шанарта хүргэгдөөгүй гэжэ тоологдоно.

Үрэһэнэй таряае сэбэрлэхэ, тарилгын шанарта хүргэхэ хүдэлмэриие иимэ ехээр унжагайруулха ямаршье шалтагаан байхагүй. Ажахы бүхэндэ тооной үрэһэ сэбэрлэхэ бүтээсэ ехэтэй, орёо нарин машинанууд бии. Имагтал агрономуудай хиналта һулаар табиһанһаа, тэдэ машинануудаа зүбөөр таарууланги йгөөр хүдэлгэһэнһөө иимэ байдал тохёолдоно гэжэ тэмдэглэхээр.

Гадна олон жэлэй ногооной үрэһэ сэбэрлэхэ, тарилгын шанарта хүргэхэ талаар һанаа зобоомо байдал үзэгдэнэ. Бүхыдөө үрэһэндэ хаагдаһан 3682 центнер ногооной хүрэнгын оройдоол 282 центнерынь гэхэ гү, али минил 8 процентнь тарилгын шанарта хүргэгдөөд байна бшуу. Республикын 9 районда, тэрэ тоодо Зэдын, Хэжэнгын, Хурамхаанай, Хяагтын, Мухар-Шэбэрэй, Прибайкалиин, Сэлэнгын, Түнхэнэй районуудта ногооной үрэһэн оройдоошье сэбэрлэгдээдүй хэбтүүлэгдэнэ.

Г. МАШКОВИЧ,
республикын гүрэнэй үрэһэнэй инспекциин ахамад агроном.

ОЛОНИИТЫН ДУНДА ЯБУУЛАГДАДАХ

Совет обществын бүхы ажабайдал хадаа КПСС-эй XXVI съездын гүн сурталай нүлөө доро мүнөө үнгэржэ байна. Парти ба арад хоорондын эбдэршэгүй нэгэдэлые улам бэхижүүлхэ хэрэгтэ шэнэ хубитань, сэхэ шууд шадабариин жэшээ болоһон энэ съезд марксизм-ленинизмын үндэһэн суртал баримталан, партиин ба гүрэнэй ажал ябуулгые алишье талаһаань гүнзэгыгөөр шэнжэлһэн, айхабтар ехэ бодото дүй дүршэл согсолһон, ерээдүйн гайхамшаг зорилгонуудые тодорхойлһон байна. Тэрэнэй залан сэхэ, таһаршагүй үргэлжэлынь КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1981 он) Пленум болоно. Наядахи онуудай түрүүшын хахадай туршада бэелүүлэгдэхэ партиин заабариие тэрэ тодорхой болгоо бшуу.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев Пленум дээрэ үгэ хэлэхэдээ, арбан нэгэдэхи табан жэл хадаа Совет арадай түүхэтэ түйлалтануудай замда алдар солото шата болохо ёһотой, тиимэ болохошье юм гэжэ тэмдэглээ һэн. Тиихын тула манда хамаг юумэн гүйсэд бии: хүдэржэн хүгжэһэн үйлэдбэриин хүсэнүүд, обществын социально-политическэ ба моральна бата бэхи нэгэдэл, урагшаа дабшаха эрид шууд стратеги гэхэшэлэн. Бии байгаа бүхы арга боломжонуудаа ашаг үрэ ехэтэйгээр гүйсэд хэрэглэхэ гээшэ мүнөө эгээл шухала зүйл болоод байна.

Партиин болон ороной үмэнэхи мүнөө үе сагта бэелүүлэгдэхэ ехэшье, орёошье зорилгонуудые шиидхэхэ хэрэгтэ партиин үзэл сурталай хүдэлмэри ябуулдаг кадрнууд гайхамшаг ехэ үүргэ дүүргэхэ зэргэтэй. Тэрэнэй мэдээсэлэй-пропагандистска хүсэн түгэлдэр аппарат болохо хэблэлдэ, телевиденидэ, радиодо хүдэлдэг айхабтар олон зон — коммунистнууд болон партийнабэшэ хүнүүд — КПСС-эй политикые тайлбарилан ойлгуулна, партиин хараалһан зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ ажалшадые элсүүлгэдэ тон эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Түүхые зүбөөр тайлбарилһан илагдашагүй зэбсэгээр совет арадые, шэнэ сагай үетэн бүхэниие хуягжуулаа, олониитын хүгжэлтын хуулинуудые, саашанхи хүгжэлтын замые гүнзэгыгөөр тэдэндэ ойлгуулан, марксизм-ленинизмын сурталай хэлбэришэгүй бата үндэһэ һуурида түшэглэн, партиин үзэл сурталай кадрнууд манай ороной эрхэтэдые гүн сэхэ үзэл бодолтойгоор, социалис Эхэ орондоо, коммунизмын хэрэгтэ үнэн сэхэ, хүнэй алишье талаараа болбосоронги, ажалдаа болон ниитын зөөридэ коммунис ёһоор хандадаг байхаар хүмүүжүүлгэдэ юугээршье сэгнэшэгүй ехээр хубитаяа оруулна бшуу. Дотоодын ба гадаадын совет политикын амжалтануудые үргэнөөр харуулхатаяа хамта, тэдэнэр Ленинскэ Центральна Комитедые, нүхэр Л. И. Брежнев түрүүтэй ЦК-гай Политбюроое тойроһон партиин, совет арадай бата жагсаалые улам нягтаруулгада эдэбхитэйгээр туһална.

Үзэл сурталай ажал ябуулгын али олон участогуудые горитойгоор хубилгаха шухала болоһон тухай КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдһээ, мүн «Үзэл сурталай, политико-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие саашадань һайжаруулха тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоол соо тодорхойлогдоһон заабаринуудһаа үндэһэлэн, үзэл сурталай-хүмүүжүүлгын, партийна пропагандын ба мэдээсэлэй бүхы шатануудай хүдэлмэри мүнөө ябуулагдана. Партиин заабаринууд хадаа коммунис хүмүүжүүлгын хэрэгые нарижуулан һайжаруулха ябадалда ехэ хүсэтэйгөөр нүлөөлөө, тэрэниие баяжуулаа, үзэл сурталай кадрнуудай саашанхи ажал ябуулгые тодо һонор программаар зэбсэгжүүлээ. Үзэл сурталай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин мүнөөнэй байдалые шэнжэлгэ энээниие этигэмээр гэршэлэн баримтална.

Гэбэшье энэ шэнжэлгэ үшөө ондоо зүйл харуулна. КПСС-эй XXVI съездын хүдэлмэриин дүүрэһэнһээ хойшо бага бэшэ сагай үнгэрбэшье һаань, партиин тэмдэглэһэн үзэл сурталай, политико-хүмүүжүүлгын ажал ябуулгадахи горитой һула байдал үшөө удаанаар зайсуулагдана. Пропагандистска зарим хэмжээ ябуулганууд урданайхи шэнги ажабайдалтай, хүнүүдэй сэдьхэл хүдэлгэмэ шухала асуудалнуудтай һулаар холбогдоно. Ёһо дүүргэхын тэдысээр хандалга, хуб хай хооһон үгэ хүүр дэлгэлгэ үзэгдэһөөр, хэблэлэй, телевидениин болон радиогой хөөрөөнүүдэй удхань заримдаа баримтануудые гүнзэгы бэшээр шэнжэлһэн, ёһотоор согсолоогүй байхая һанадаг.

Үзэл сурталай-теоретическэ, эмхидхэлэй болон ажахын ажал ябуулгые хоорондонь хэр зэргэ холбоотойгоор эрхилэлгэһээ пропагандын, ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлгын аша үрэ дээшэлүүлхэ хэрэг сэхэ дулдыдадаг гээшэ. Энээниие бодото байдал, манай партиин үгээ баян дүй дүршэл баримталан гэршэлнэ бшуу. Ажахын политическэ алибаа зорилгонуудые шиидхэлгэ, ажалша коллективүүдтэ журам бэхижүүлгэ болон эмхитэй гурим тогтоолго, олониитын эдэбхи эрмэлзэл хүгжөөлгэ хадаа, хэрбээ парти доторой харилсаануудые нарижуулха, коммунистнуудай түрүү үүргэ дээшэлүүлхэ хүдэлмэритэй һулаар холбогдонхой байгаа һаань, хүмүүжүүлгын хэрэгэй амжалтатай байлгада найдахань бэрхэтэй. Нүгөө талаһаань болоходо, хэрбээ үзэл сурталай хүдэлмэриие али нэгэн коллективэй байдалда хабаагүйгөөр, имагтал гансал хамтын түсэбэй асуудалнуудта хандуулан ябуулаа хада, ажахын ажал ябуулгые ехэ бэрхэтэй, хүндэ хүшэр байдалда оруулжа болохо.

Үнэндөө, иимэ байдал даб дээрэ үшөө олоор үзэгдэһөөр. Үйлэдбэриин ашаг үрэ, хүдэлмэриин шанар дээшэлүүлхын, хүнүүдые хүмүүжүүлхэ хэрэг һайжаруулхын тула зарим эхин парторганизацинууд эмхидхэлэй-политическэ аргануудые гүйсэд дүүрэн хэрэглэнэгүй. Залан шууд, урдахияа һайн мэдэхэ партийна хүтэлбэри бэелүүлхэ, дүүргэлтын хойноһоо хиналта ба шалгалта шангадхаха, хүдэлмэриин онол арга, метод нарижуулха, парти доторой мэдээсэл саашадань һайжаруулха, олониитэтэй партиин бэелүүлдэг холбоо бэхижүүлхэ зэбсэг бологшо партийна хүдэлмэриие олоной анхаралда мэдээсэхэ арга үргэдхэхэ шухала байһан тухай КПСС-эй XXVI съездын заабаринуудһаа партийна зарим комитедүүд бодото тобшолол хээгүй байһаар.

Экономикые хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ замда шэлжэн оруулха, арадай ажахын комплексно томо томо программануудые бэелүүлхэ гэхэшэлэн түүхэтэ удха шанартай зорилгонуудые партиин, арадай шиидхэжэ байһан мүнөөнэй үе сагта иимэрхүү дутагдалнууд яашье эбсэшэгүйл. Эдэ зорилгонуудые бэелүүлгэ болбол гансал арадай һуудал байдал һайжаруулха, Эхэ оронойнгоо экономическа болон оборонно хүсэ шадалые бэхижүүлхэ бэшэ, мүн тэрэнэй ерээдүйн арга боломжонуудые шиидхэхэ байна бшуу. Эдэ зорилгонуудые хүсэндэнь хүргэлгэдэ наяад онуудай үедэ тохёолдоһон элдэб ушарнууд (жэшээнь, манай хүдөө ажахыда, үнэндөө бүхы экономикодо ехэ хохидол ушаруулһан удаа дараалан гурбан жэл соо үргэлжэлһэн ган гасуурта сагай уларил) һаад түбэг татаа бшуу. КПСС-эй XXVI съездын хараалһан түсэбүүд мүнөөнэй уласхоорондын байдалай хёморооной хурсадажа байһан үе сагта дүүргэгдэжэ байна. Энээниие хараада абаагүйдэ аргагүй. США-гай мүнөөнэй захиргаанай соносхоһон гадаадын политическэ хараа хүсэл, тэрэнэйнь бодото хэрэг үйлэ хадаа ёһотойл милитарис убайгүй шэнжэтэй, Советскэ Союзда дайсан ёһоор хандалгын удхатай байна. «Совет сэрэгэй аюул», «уласхоорондын мүрдэлгэ хюдалга» гэһэн худал хуурмаг үгэнүүдые национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөндэ тохохые оролдон, СССР-тэ, социализм болон эб найрамдалай бүхы хүсэнүүдтэ США эсэргүү шанга тэмсэл ябуулжа байна. Тиихэдээ тэдэнэр Пекинэй хүтэлбэрилэгшэдтэй холбоо байгуулна. Түбхын түрүүндэ Польшо, Куба, Вьетнам, Кампучи болон Лаосто эсэргүү харата ябуулгаяа үйлэдэхэдөө, социалис хани нэгэдэлые һуларуулха һэдэлгэ империализм гаргана. Энээниие уласхоорондын оршондо өөһэдынгөө мухардаһан байдалые һэргээхэ замдань тохёолдоһон түбэг татаһан ушар гэжэ тэрэ тоолоно. Тэрэнһээ уламжалан дэлхэй дээрэ бүгэдэ ниитын эб найрамдалда аюултай байдал шангадана.

Ээрхэг түримхэй империалис ябуулга хадаа советтэ, коммунизмда эсэргүү жүрөөдэлгэтэй нэгэдэн улам һүжэрнэ, манай дотоодын болон гадаадын политикые зорюута буруугаар ойлгуулхые хүсэнэ. Бодото социализмын хүндые бууруулхын тула империалис пропаганда үзэгдөөгүй ехэ оролдолго гаргана, тэрэнэй түйлалтануудые хардаха гүрдэхэ, социалис оронуудай ажалшадай ангиин гүн сэдьхэл бодолые доройтуулха һэдэлгэ үүдхэнэ.

Энэ ушарһаа иимэ нэгэ тобшолол хэлтэй байна. **КПСС-эй XXVI съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар ябуулагдадаг үзэл сурталай болон партийно-эмхидхэлэй хүдэлмэриин шэнэ гол шухала зорилгонуудые шиидхэхын, үндэһэн хубилалта түйлахын тула нэмэлтэ хэмжээнүүдые абахые мүнөө үе сагай эрхэ байдал эрилтэ табижа байна.**

Мүнөө үедэ ажахын, соёлой байгуулалтын али бүхы участогууд дээрэ хэзээ хэзээнэ үндэр сэхэ мэдэрэл, ажалай эдэбхи тон шухала гэжэ сэхэ рууни хэлэхэ хэрэгтэй. ...шан бүхэн, совет хүн бүхэн ашаг үрэтэ шанартайгаар хүдэлжэ шадаха, бүхы хүсэе ...рюулха аргатай бшуу. Энэ ушарта коммунистнууд жэшээ харуулха уялгатай. Партийна организацинууд мүнөө бүхы хүсэл оролдолгоё ...нүүдэй үүсхэл хүгжөөхэ, партиин политикые ...лүүлхэ хэрэгтэ харюусалгатайгаар хандаха, үйлэдбэри дээрэ, хүнүүдые хүмүүжүүлгэдэ ...даг дутагдалнуудтай, журамгүй байдалтай, ...буса, хорото ябадал гаргадаг ушарнуудтай шууд тэмсэхэ асуудалнуудта анхаралаа хан...ха шухала болоно. «Эмхитэйгээр, бүтээмж...гээр, журамтайгаар хүдэлхэ гээшэ түб га...шье, нютагуудташье заатагүй табигдаха ...нууд мүн. Бүхы партийна, гүрэнэй, ажахы...ганууд ажал ябуулгань иимэ эрилтын ...лэ эмхидхэгдэхэ зэргэтэй» — гэжэ КП... ЦК-гай ноябриин Пленум дээрэ нүхэр ... Брежнев хэлэһэн байна бшуу.

Эдэ бүхы ажал ябуулгэ хадаа хүнүүдтэ **анхаралтайгаар хандалгын,** тэдэнэй үдэр б... хэрэглэмжэ болон эрилтын түлөө оролд... оршон байдал тогтоохо гэһэн манай па... залан шууд эрмэлзэл мүн болоно. Албан...рог, хэрзэгы шэрүүн ааша, һайзгайралга ... совет ёһоной ажабайдалда огто таарахагүй ...сэжэ боломоор бэшэ зүйлнүүд. Энэ ү... зүбөөр ябуулагдаһан үзэл сурталай-хүмүү...гын болон партийно-эмхидхэлэй хүдэлм... ямар ехэ үүргэтэй байһаниинь ойлгосотой. ...хын түрүүндэ хүн бүхэнтэй золгохо, тэрэн...наа бодолые ойлгожо абаха арга олгоно, ушар тэнсүүриинь олохо, зүб шиидхэбэри...ха, партиин олониитэтэй бэелүүлдэг хо... саашадань бэхижүүлхэ найдамтай һуури...ха зэргэтэй бшуу.

Өөрынгөө эрхилдэг үзэл сурталай ...ябуулгын бүхы арга дүршэлые нарижуулха...раа, патриотическа болон интернациональна ...мүүжүүлгын асуудалнуудта анхаралаа т... табихыень КПСС партийна организацинууд ...дана. Ээрхэг түримхэй империалис удаа...дай уласхоорондын байдалые шахардуу ...

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө

ҮЙЛЭДБЭРИТЭЙ НЯГТА ХОЛБООТОЙГООР

[Х]ҮГЖЭЛТЭ түгэс социа[л]измын үедэ, дунда һур[ал]... дүүргэжэ гараһан залуу[шуул]... олонхидойнь үйлэдбэ[ри дээ]рэ хүдэлжэ эхилдэг бр... сагта мэргэжэлтэдые ... зорилго улам бүри [шу]удха шанартай болоно. ...—1985 онуудта, мүн 1990 ... хүрэтэрхи үедэ СССР-эй ...мическа болон социаль... хүгжэлтын гол шэглэлнүүд» ...түс зорилго тухай тон ...р хэлэгдэнхэй.

...на шэнэ юумэ эхилэлгэ, ...льна эдэбхи үүсхэл ха... ажабайдалай социалис ...гуримуудай онсо шэнжэ ...гэжэ мартаха хэрэггүй. ...й ажахын элдэб һал...нуудта ажаллажа ябаһан ...дэй оюун ухаанай хэм... үргажа, эрдэмээ дээшэ... эрилтэ табигдадаг. Сибириин технологиче... институтдай үдэшын фа...дэй студентнүүдэй ан... асуудалда үгэһэн ха...нууд эндэ хэлэгдэһые гэр... «Юундэ институтда ...гэжэ Та шиидэз гээ...» гэһэн асуудалда иимэ ...нүүд абтаа гэбэл:

...дээдэ эрдэм хүндэ угаа ...тэй гэжэ тоолоноб (87,8 ...ент);

...түрэлхидэйнгөө эрилтээр ...процент);

...үйлэдбэри дээрэмнай тии... баадхадаг (3,5 процент); ...сүлөөтэй сагни ехэ бай... (1,5 процент).

...харюунуудые харахада, ...[үйлэ]дбэритэй хахасангүйгөөр, ...шын факультедтэ һуража, ...тэй сагаа бэедээ туһа... ...ар үнгэргэхэ арга болом... бии байһые гэршэлнэ.

...най институтда 1962 ондо ...шын факультет нээгдэһэн... Тэрэнэй нээгдэһээр хо... жэл ерэхэ жэлдэ гүйсэ... гээшэ. Республикын ара... ажахыда хэрэгтэй элдэб ... мэргэжэлээр 3289 инже... энэ хугасаа соо үдэ... факультет бэлдэжэ гар... байна. Тэрэ тоодо ин... ...р-механигуудые эгээл ...р гэхэ гү, али 1038 хү... бэлдээ. Энэшье гайхал... Юуб гэхэдэ, мүнөө үеын ...бэри дээрэ элдэб ян... станогууд, оньһон техни... ...лбэгжэж бшуу. Арадай ...ын һалбари бүхэндэ — ...вой мастерскойһоо эхи... мантан томо завод хү... — хаа хаанагүй инже... механик хэрэгтэй байдаг. ...эл һонин юумэн юун бэ ... «Та юундэ энэ мэр... ...ые шэлэбэт?» гэжэ анке... бэшэгдэһэн асуудалда ...сахадаа, бүхы студент... 67—80 процентнь түс ...жэлээр хүдэлдэг байһа... гэршэлээ. Тиихэдэ 13—16 ...центнь инженер-механи... мэргэжэлые һонин гэжэ ...додог байна.

...хэдэ олонхи студентнэр ... процентнь) шэлэһэн энэ ...жэлдээ дуратай байһа... мэдүүлээ.

...тэй хамта үдэшын һу... ...ал хадаа кадрнуудые нэ... газартань тогтоон бэхи... ...хэ хэмжээ ябуулгануудай ... мүн. Үдэшын факуль... ...һуража байха үедэнь ...үзүүлэн дэмжэһэн үйлэд... ...ин коллектив залуу хүн... түрэл болошоно ха юм. ...шадаа ажалай ондоо коллектив тухай бодохоошье болино бшуу.

Үдэшын факультет дүүргэжэ гараһан олон нүхэд мүнөө үедэ заводуудай директор, элдэб предприятинуудай ахамад инженернүүд, технологууд, конструкторска бюрогой начальнигууд болонхой. Тиихэдэ эрдэмтэд болоһон, кафедрануудыешье даагаад ябадаг нүхэд байха.

Эрхим һайн инженер болохо хэрэгтэнь өөһэдынь эрмэлзэл ехэ үүргэ дүүргэдэг гэжэ мэдээжэ ааб даа. Үйлэдбэри дээрэ ажаллаһан дүй дүршэлынь мүн лэ бага бэшэ үүргэтэй.

Үдэшын факультедтэ һурагшад курсовой болон дипломно хүдэлмэриеэ тон һайн шанартайгаар дүүргэдэг. Заводуудай үгэһэн захилнуудай үндэһөөр проектнүүдэйнь темэ тодорхойлогдодог. Жэшээнь, авиационно завод, ЛВРЗ тон һонин темэтэй захилнуудые хэдэг байха юм. Дипломно хүдэлмэриеэ бэшэхэдээ, олонхи студентнэр өөрсэ янзын дурадхалнуудые оруулдаг, алибаа асуудалые хүлеэгдээгүй һонёор шиидхэжэрхидэг байха юм. Тиигэжэ теоретическэ һайн бэлэдхэлтэй, үйлэдбэриие һайнаар мэдэхэ байһанаа харуулна бшуу. Проектнүүдээ зохёоходоо, заводой арга боломжые харалсадаг байна. Һайн проектнүүдые гүрэнэй комисси һайнаар сэгнэдэг гээшэ.

Жэшээнь, 1980 ондо дипломно хүдэлмэриеэ хамгаалһан 188 хүнэй 64-ниинь «эрхим» гэһэн сэгнэлтэ абаа, Тиихэдэ 88 хүн «һайн» сэгнэлтээр дипломно хүдэлмэреэ хамгаалаа. Онсолбол, бүхы студентнэрэй 80,9 процентнь «һайн» ба «эрхим» сэгнэлтэ абаһан болоно бшуу. Тиигэжэ «машина бүтээлгын технологи, түмэр отолдог станогууд болон инструментнүүд» гэһэн мэргэжэл оложо гараһан В. В. Потехин (авиазаводой хүдэлмэрилэгшэ), Л. А. Шарипова («Теплоприбор» заводой хүдэлмэрилэгшэ) болон бусад мэргэжэл олоһшод — хамта табан хүн **эрхим** гэһэн диплом абаа юм.

1981 ондо диплом хамгаалгын дүнгые харабал, 44 хүн сооһоо 13-ниинь «эрхим», 27-ниинь «һайн» гэһэн сэгнэлтэ абаһан байна. Тиихэдэ дипломно дүрбэн хүдэлмэри **эрдэм-шэнжэлгын шэглэлтэй** гэжэ сэгнэгдээ, **14 проект үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэхээр** дурадхагдаа. «Теплоприбор» заводой фрезеровщик А. Н. Кобцев «эрхим» гэһэн сэгнэлтэтэй диплом абаа.

«Танай шэлэһэн мэргэжэлээр дурадхагдадаг курсовой болон дипломно хүдэлмэриин темэнүүд хэр зэргэ хэрэгтэй гээшэб?» гэжэ анкетэ соонь бэшэгдэһэн асуудалда харюусахадаа, үдэшын факультедэй 5-дахи курсын 17 студент иигэжэ дэмы харюусаагүй ёһотой:

а) республикын предприятинуудай захилаар курсовой болон дипломно проект дээрэ хүдэлэгдөө (4 хүн).

б) кафедрада хэрэгтэй тусхай модель бии болгохын тула (2 хүн).

в) зохёон байгуулгын хожомой захил абаха түсэбтэйгөөр кафедрын гүрэнэй бюджетнэ болон ажахын договорой ёһоор проект хэгдээ (2 хүн).

Гэхэтэй хамта һайн талануудай хажуугаар зарим тэды дутагдалнуудшье бии ааб даа. Зарим студентнүүд үйлэдбэри дээрэхи хүдэлмэри һуралсал хоёроо зохилдуулан тааралдуулжа шаданагүй. Тиигэжэ тэдэнэр шалгалтаяа муугаар тушаагаад гү, али хэшээлээ олоор гээгээд, институдһаа гаргуулдаг байха юм.

— Һайнаар һураха хэрэгтэтнай юун һаалта хэнэб?—гэһэн асуудалда үгтэһэн харюунууд тушаа бодолгото болохоор байна.

— Юуншье һаалта хэдэггүй, —гэжэ асуугдагшадай хахадынь харюусаһан байна бшуу. Энэ хадаа һуралсалдаа, ерээдүйнгөө мэргэжэлдэ хайхарамжагүй гэхэ гү, али юрэдөө, ажабайдалдаа харюусалга гээшые мэдэржэ һураагүй хүнүүдэй ябадал гэжэ сэгнэхээр.

Хэшээлдээ, шалгалтадаа бэлдэхэдээ, зарим студентнэр имагтал конспектнүүдээ хэрэглэдэг байна. Энэ хадаа тон буруу ябадал гээшэ. Учебник уншангүйгөөр, хэрэгтэй юумэеэ ном соо оложо шудалангүйгөөр дээдэ эрдэм олохом гэһэн хүн угаа ехээр эндүүрнэ бшуу.

Олон студентнэр сагаа хайша хэрэгээр гаргашална гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Үдэшэ һурадаг студентнэрэй һуралсалые зарим предприятинууд шалгадаг, зарим газарта огто шалгадаггүй ушар үзэгдэнэ.

Студентнэрэй һуралсалда имагтал нэгэ талаһаа — институтдай зүгһөө эрилтэ табихада, аша үрэнь бага байна. Үйлэдбэриин хүтэлбэрилэгшэдэй, ниитын эмхинүүдэй зүгһөө хамһабари хэрэгтэй.

Тиихэдэ үйлэдбэриин түрүүшүүлые үдэшын факультедтэ эльгээхэ гуримые түсэблэхэ хэрэгтэй гэжэ һанагдана. Хэниие һуралсалда эльгээхэ, үгыгөө үйлэдбэри дээрэ түрүүн зүбшэн хэлсээд баталха ёһотой. Тиигэбэл, ерэһэн лэ хүниие үдэшын факультедтэ абалган болюулагдаха, студентнэрэй харюусалга һураггүй дээшэлхэ байгаа.

Гадна үдэшын һуралсалда ябадаг хүнүүдые хоёрдохи халаанда хүдэлгэхэгүй, зохид сагта ээлжээтэ амаралтыень хараалха шухала. Зарим предприятиин хүтэлбэрилэгшэд үдэшэ һурадаг студентнүүдэй талые оройдоо харалсадаггүй байна. Энээн дээрэһээ зарим студентнүүд хэшээлээ гээдэг, шалгалта дээрэ унадагшье байна.

Үдэшын факультедэй деканат үйлэдбэритэй холбоо байгуулха хүдэлмэри ябуулдаг юм. Жэшээнь, Улаан-Үдын прибор бүтээлгын нэгэдэлтэй баталһан хэлсээнэй ёһоор, ВСТИ-дэ һурадаг нүхэдтэ туһаламжа үзүүлхэ, мүн залуу мэргэжэлтэдэй стажировкые эмхидхэхэ хамтын түсхай комисси тэндэ байгуулагданхай. Заводой, деканадай болон кафедрануудай түлөөлэгшэд комиссиин бүридэлдэ оруулагданхай. Үдэшын факультедтэ орохо дуратайшуулые бэлдэхэ курс түс комиссиин үүсхэлээр хоёрдохи жэлээ хүдэлөө. Энэ курсда ябаһан нүхэдэй 24-ниинь шалгалтаяа эрхимээр тушаажа, студентнэр болоо юм. Мүнөө тэдэнэр һайн һурана.

Хүдэлжэ байгаад, дээдэ эрдэм олодог ябадал хожомоо бүришье ехээр дэлгэрхэ ааб за гэжэ һанагдана. Тиимэһээ предприятинуудтай холбоо барисаагаа бүри ехээр бэхижүүлхэ зорилготойбди.

Б. ЗОМОНОВ.
Зүүн Сибириин технологическа институдай үдэшын факультедэй декан, доцент.

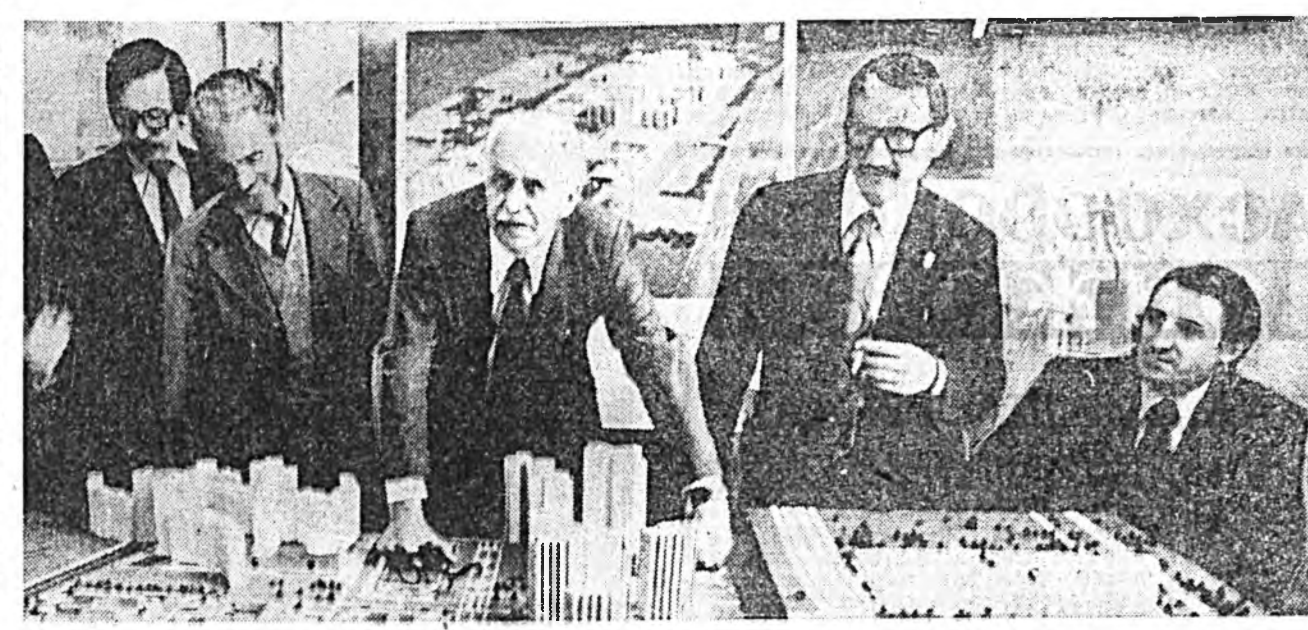

МОСКВАДАХИ ОЛИМПИИН ТОСХОНОЙ АРХИТЕКТУРЫН БАРИЛГЫН ТҮЛӨӨ ХҮДЭЛМЭРИИН ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭ РСФСР-эй ГАБЬЯАТА АРХИТЕКТОР ЕВГЕНИЙ НИКОЛАЕВИЧ СТАМО, АРХИТЕКТОРНҮҮД — ОЛЕГ ГЕОРГИЕВИЧ КЕДРЕНОВСКИЙ, ГЕННАДИЙ НИКОЛАЕВИЧ МИРОНОВ, РСФСР-эй ГАБЬЯАТА АРХИТЕКТОР ВЕНИАМИН АЛЕКСАНДРОВИЧ НЕСТЕРОВТЭ 1981 ОНОЙ СССР-эй ГҮРЭНЭЙ ШАН ОЛГУУЛАГДАНХАЙ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: РСФСР-эй ГАБЬЯАТА АРХИТЕКТОР Е. Н. СТАМО (дунда) «МОСПРОЕКТ-1» НЭГЭДЭЛЭЙ 15-дахи МАСТЕРСКОЙИН КОЛЛЕКТИВТЭ. ЗҮҮН ГАРҺАА: О. Г. КЕДРЕНОВСКИЙ, Г. Н. МИРОНОВ, Л. Б. КАГАН, С. В. МИНДРУЛ.

ТАСС-ай фотохронико.

МАДРИДТАХИ УУЛЗАЛГА

МАДРИД. Аюулгүй байдалай ба харилсаа холбоонной асуудалнуудаар ниитэ Европын зүблөөндэ хабаадаһан гүрэнүүдэй түлөөлэгшэдэй Мадридтахи уулзалгын пленарна заседани дээрэ совет делегациие хүтэлбэрилэгшэ, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо Л. Ф. Ильичев үгэ хэлэбэ.

Бодото байдалда үндэһэлэн, политическэ хүсэл эрмэлзэл харуулжа, энэ уулзалгые байгша оной декабрь һарада амжалтатайгаар түгэсхэхын тула нэмэлтэ хүсэлэл оролдолгонуудые гаргахыень совет делегат Мадридтахи уулзалгада хабаадагшадые уряалаа.

Эб найрамдалай ба шахардуу байдал һулааруулгын хэрэг мэтын иимэ гол шухала асуудалда Европодо, мүн гансал Европодо бэшэ эб найрамдал ба аюулгүй байдал бэхижүүлгын аша туһые хүтэлбэри болгохо хэрэгтэй. Манай һанамжын ёһоор, Европодохи сэрэгэй түгшүүрилые һулааруулха, буу зэбсэгүүдые хуряаха конференци зарлаха тухай үгэсэ ойлголсохын тула бүхы шухала хэрэгтэй арга боломжонууд бии. Нэгэ талаһаа сэрэгэй булюу хүсэтэй болохые оролдонгүй, Түгэсхэлэй актын зохихо дүримүүдэй, адли тэгшэ ба аюулгүй байдалай гол ёһын үндэһөөр али алиндань таарама үгэеэ ойлгосолгын замда гараха гээшэ шухала удха шанартай байна.

ГДР-эй АРАДАЙ ПАЛАТЫН СЕССИ

БЕРЛИН. ГДР-эй Арадай палатын сесси эндэ хүдэлмэреэ дүүргэбэ. 1981—1985 онуудай ГДР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ түсэб тухай, мүн 1982 оной арадай ажахын түсэб ба гүрэнэй бюджет тухай хуулинуудые сесси нэгэн дуугаар баталан абаба. СЕПГ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, ГДР-эй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Э. Хонеккер, республикын партийна ба гүрэнэй бусад хүтэлбэрилэгшэд сессиин хүдэлмэридэ хабаадаһан байна.

Түгэсхэлэй заседани дээрэ хэдэн хуулинууд, тусхайлбал, ГДР болон Бельгиин хоорондохи консульско договор тухай хуули мүн нэгэн дуугаар баталагдан абтаба.

В. ЯРУЗЕЛЬСКИИН ХЭЛЭҺЭН ҮГЭ

ВАРШАВА. ПОРП-ын ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, ПНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Ярузельский, Шахтёрой үдэртэ зорюулжа, Домбров-Гурнич хотодо үгэ хэлэбэ. Польшодо хүшэр хүндэ, бэрхэшээл түбэгтэй үдэрнүүд тохёолдожо байна гэжэ тэрэ мэдүүлээ. Иимэ байдалһаа яажа гараха гээшэб, ажана тэнигэн үдэрнүүд хэзээ ерэхэ юм? — гэжэ олонхи айлнуудта асууна.

ПОРП-ын IX съездын шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр кризисһээ гараха программа хараалагдаа. Орон дотор амгалан тайбан байдалай, гурим журамай тогтоогдоо һаань, хүнүүдэй гэмгүй һайнаар хүдэлжэ эхилээд байгаа һаань, энэ программа һайн үрэ дүн үгэхэ зэргэтэй.

Уласхоорондын орёо бэрхэ байдалда Польшын асуудалнууд шиидхэгдэжэ байна гэжэ В. Ярузельский үгэеэ үргэлжэлүүлбэ. Европодо Польшо шухала һуури эзэлдэг юм. Энээн тухай һанажа ябаха шухала. Ушарынь юуб гэбэл, түүхын хүгжэлтэ зогсоохые һэдэдэг хүсэнүүд уласхоорондын оршом соо үшөөл бии байһаар. Политикаяа бэелүүлхэдээ, Польшо Европо болон дэлхэй дээрэхи оршон байдалые хараада абаха үялгатай. СССР-тэй холбоо барисаан хадаа энэ политикын үндэһэ һуури мүн болоно. Манай айхабтар хүшэр хүндэ экономическа байдалда социалис оронуудай ханинарһаа туһаламжа, дэмжэлгэ абанабди, саашадаашье абаха байһанаа ойлгонобди.

Силезиие Совет Армиин сүлөөлһөөр 37 жэлэй ой ойртожо байна гэжэ В. Ярузельский һануулаа. Энээнэй үедэ шахтанууд, металлургическа заводууд аршалан абарагдаа һэн. Тэрэ үдэрнүүд тухай дурасхаал хэтэдээ мүнхэ. Үршаг түбэгтэ ороходоо, полягууд ханинараа бүри гүнзэгыгөөр сэгнэдэг юм.

ПОРП хүдэлмэришэн ангиин парти хододоо байха, социалис Польшын аша туһада алба хэхэ. ПОРП-ын үүсхэл эдэбхитэй ябуулганууд, бүхы хүсэнүүдэй зүгһөө тэдэниие дэмжэлгэ ороноо кризисһээ гаргаха юм гэжэ В. Ярузельский найдажа байһанаа үгынгөө түгэсхэлдэ мэдүүлбэ.

ВАРШАВА. Промышленна предприятинуудта ПОРП-ын ажал ябуулгые хамгаалха уряатай бэшэгые В. Ярузельский министрнүүдтэ, воеводуудта, хото городуудай президентнүүдтэ, гүрэнэй эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэнэртэ эльгээбэ.

ХИЛЫН саанаһаа • ТАСС • АПН •

НОРВЕГИИН КОМПАРТИИН СЪЕЗД

ОСЛО. Норвегиин Коммунис партиин XVII съезд эндэ нээгдэбэ. 120 делегат болон съездын айлшад тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадана. КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, Эстониин Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь К. Г. Вайно түрүүтэй КПСС-эй делегаци аха дүү партинуудай түлөөлэгшэдэй тоодо ороно.

КПН-эй түрүүлэгшэ М. Г. Кнутсен партиин XVI съездһээ хойшо (1978 он) үнгэрһэн үе соохи политическэ тооссо хээ.

Үнгэрһэн үе соо уласхоорондын байдал айхабтар орёо, түгшүүрилтэй байгаа гэжэ тэрэ хэлэбэ. Холбоото Штадуудай буу зэбсэг ехээр бүтээн гаргаһанһаа хүн түрэлтэндэ ядерна дайнай аюул тохёолдуулагдаһан байна.

Иимэ хараа шэглэлдэнь эсэргүүсэн, Советскэ Союз эб найрамдалта гадаадын политическэ залан сэхэ хараа бодол баримталан бэелүүлнэ гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээ. КПСС-эй XXVI съезд дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй гаргаһан шэнэ эб найрамдалта үүсхэлнүүд бүхы дэлхэй дээрэ асари ехэ үүргэ нүлөө үзүүлбэ. Дэлхэйн гурбадахи дайе зайсуулан сарахын түлөө тэмсэжэ байдаг бүхы хүсэнүүдтэ шэнэ хүсэ нэмээдэг Советскэ Союзай түүхэтэ үүсхэлнүүдые Норвегиин Коммунис парти бүрин хүсэдөөр дэмжэнэ.

ВСРП-гэй ЦК-гай ПЛЕНУМ

БУДАПЕШТ. ВСРП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Я. Кадарай түрүүлэлгэ доро ВСРП-гэй Центральна Комитедэй пленум эндэ болобо. Уласхоорондын байдалай тон шухала асуудалнууд, 1982 оной арадай ажахын түсэб болон гүрэнэй бюджедэй директивэнүүд тэрээн дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ.

Социалис хани нэгэдэлтэ оронууд амгалан тайбанаар зэргэ оршохын, буу зэбсэг бүтээн гаргалгые зогсоохын түлөө үүсхэл эдэбхитэйгээр тэмсэнэ гэжэ толилогдоһон информационно мэдээсэл дотор тэмдэглэгдэнэ.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежневэй албанай хэрэгээр ФРГ-дэ ерэжэ, хэһэн хөөрэлдөөнүүд айхабтар ехэ удха шанартай байна гэжэ ВСРП-гэй Центральна Комитет тоолоно гээд документ дотор хэлэгдэнэ. Совет-Баруун Германиин хөөрэлдөөнүүд Европо түбидэ эб найрамдал хангаха, шахардуу байдалые һулааруулха хэрэгтэ ехэ хубита болохо байна. Дундуур зайда хэрэглэгдэхэ ядерна буу зэбсэгэй асуудалнуудаар СССР-эй бүтэмжэтэй һайн шэнэ дурадхалнуудые ВСРП, ВНР-эй правительство, венгер арад һайшаан дэмжэнэ.

Уласхоорондын ба үзэл сурталай асуудалнуудаар социалис оронуудай коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудай ЦК-нуудай секретарьнарай Москвада болоһон зүблөөндэ хабаадаһан Венгриин делегациин тоосоос ВСРП-гэй ЦК һайшаагаа.

ВСРП-гэй ЦК энэ жэлэй ажахын хүдэлмэриин дүнгүүдые зүбшэн хэлсээд, 1982 оной арадай ажахын түсэб болон гүрэнэй бюджедэй директивэнүүдые баталан абаба. Венгер арад 1981 оной даабаринуудые дүүргэхын түлөө амжалтатайгаар хүдэлжэ байна гэжэ ЦК баталаа.

Хүн зоной һуудал байдалые һайжаруулха гээшэ 1982 оной ажахын ажал ябуулгын гол зорилго болоно гэжэ ЦК тэмдэглээ.

1982 оной арадай ажахын түсэбэй зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлхын тула шухала хэрэгтэй бүхы юумэ хэхыень ЦК партийна организацинуудта уряалба.

ЯПОН. Ороной демократическа хүсэнүүдэй түлөөлэгшэд буу зэбсэг үйлэдбэрилгын, дэлхэй дээрэ шахардуу байдал һужэрөөлгын урдаһаа тэмсэл ябуулна. Водородно болон атомна бомбонуудые гаргалга хорихо Япон соведэй уряагаар тэдэнэй хойшолон харуулһан фотовыставкэнүүд эмхидхэгдэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Гифу хотодо эмхидхэгдэһэн фотовыставкые хүн зон олоороо харана.

ТАСС-ай фотохронико.

[...]АГ ХҮДЭЛМЭРИИН ХЭМЖЭЭЕ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ

...хэзээнэйхи ...хи тогто... ...рэгтэй. Аж... ...г үрэтэйгөө... ...ы хүсэеэ з... ...а коммуни... ...артийна ор... ...олдолгоёо х... ...олитикые б... ...хандаха, ...үлгэдэ ушa... ...йдалтай, э... ...онуудтай эр... ...алаа хандуу... ...бүтээмжэт... ...түб газарт... ...гдаха эрилт... ...ажахын ... ...илтын ёһо... ...жэ КПСС-... ...нүхэр Л. ...

...хүнүүдтэ т... ...үдэр бүри... ...оролдол... ...ай парти... ...Албан х... ...йралга ма... ...арахагүй, ...Энэ ушар... ...й-хүмүүжү... ...хүдэлмэри... ...госотой. Т... ...тэрэнэй һ... ...олгонр. Э... ...дхэбэри аб... ...эг холб... ...һуури та...

...алай аж... ...ижуулха зү... ...иональна ... ...аа тусг... ...цинуудта х... ...с удамар... ...рдуу бол...

...байһан, СССР-тэ эсэргүү хара үзэлэй ябуул... үргэлжэ эмхидхэжэ байһан үе сагта ма... обществын социально-политическэ болон ...сурталай нэгэдэлэй, ар адуудай аха дүүгэй ...барисаанай улам бэхижэхэ хэрэгтэ зорюул... ...хүсэлэлэй удха шанар бүри үргана. Патрио...ска болон интернациональна үндэр мэдэрэл, ...алис илалтануудые хамгаалгада хододоо бэ... агууехэ манай Эхэ ороной түлөө гүн сэдь... найдабари, омогорхол, социализмын хэ... ...үнэн зүб, илагдашагүй байһанда этигэл ...совет хүнэй онсо тусгаар шэнжэнь мүн ...оно. Эдэ һайн һайхан шэнжэ шанарнуудые ...жүүлгэ, хүгжөөлгэ, баяжуулга үнэхөөрөө ай...ар ехэ зорилго болоно. Энээниие бэелүүл...хүсэ гамнаһанай хэрэг байхагүй.

Социально-политическэ, экономическа болон ...иональна орёо хүшэр асуудалнуудые шиид...гэдэ, наука болон техникын, соёлой хүгжэл..., зан заншалай сэгнэшэгүй баялиг байгуул..., **социализмын бэелүүлһэн үлэмжэ булюу ...байдал болон түйлалтануудай түүхэтэ удха ...ые зүбөөр тайлбарилан ойлгуулга** ...зорилгые шиидхэхэ найдамтай үндэһэ һуу... ...боложо үгэхэ байна. Гэхэтэй хамта зарим ...иимэ пропаганда шадамараар, ойлгосо...оор, партиин болон арадай амжаһан томо ...лалтануудта хүнүүдэй анхаралаа хандуулмаар ...дулагданагүй. Энээнтэй эбсэжэ боломоор бэ... Энэ үе сагай баатарлиг байдалые, комму... байгуулагша ажалша хүнэй гайхамшаг зо... тодо хурсаар, үнэншэмэ һонороор тайл...рилан харуулха, манай бодото байдалые, ...рһан бэрхэшээл болон дутагдалнуудые шал...лаар дэгэдтүүлэн номнохо алибаа һэдэлгые ...ы түргэн, эрид шууд элирхэйлхэ шухала. ...ушар газетэнүүдэй, телевидениин, радио..., партийна организацинуудай бүхы комму...стнуудай анхарал доро байха зүйл мүн.

Социализмын айхабтар ехэ илалтын түүхэтэ ...шанарай хүнүүдэй ухаан бодолдо бүхөөр ...уургдахын тула ехэ хүсэлэл оролдолго зо...улха шухала. Мүлжэлгэ дарлалгаһаа сүлөө...тэ, социалис обществын бодото түгэс демо...ратизм совет хүнүүдэй үглөөдэрэйнгөө бай...лда найдамтай байлга, тэдэнэй эрдэм һургуу..., соёлой хүгжэлтын түлөө анхарал, үтэлхэ сагта лаб бата тэдхэмжэ абаха байһан ушар — эдэ бүгэдэн ажалшадай хэтэдээ сэдьхэжэ ябаһан, тэдэнэй түлөө тэмсэжэ олоһон гайхамшаг ехэ аша туһатай баялиг мүн. Түс баялиг хадаа мүнөө үедэ совет хүнүүдэй ажабайдалайнь ёһо гурим болонхой. Энэ баримта бүхэдэлхэйн-түүхэтэ удха шанартай. Тиимэһээ совет байгуулалтын хүнүүдтэ юу олгоһые бодото жэшээнүүдээр баримталан, капиталта дэлхэйн байдалтай сасуулан, тодо, хурсаар, нэтэрүүгээр харуулха шухала.

Энээнтэй хамта тайлбарилан харуулгын онол аргые алдажа болохогүй. Заримдаа манай пропаганда түйлалтанууд тухай хөөрэхэдөө хооһон тоонуудые дурдадаг дутагдалтай. Энэ таатай дүршэл бэшэ. Тоо, баримтанууд хэрэгтэйшье, шухалашье зүйл. Гэбэшье энээндэ хандалга олониитэдэ мэдээсэл дамжуулдаг хэрэгсэлнүүдтэ, лекторнүүдтэ, пропагандистнарта, политинформаторнуудта, агитаторнуудта тиимэ ехэ туһа хүргэхэгүй. Тэдэ тоонуудые хурса үгөөр тайлбарилха, бодото байдалаар жэшэн, үнэншэмөөр, үгүүлхэ, манай ороной хүгжэлтөөр баримталха, В. И. Ленинэй зааһанай ёһоор болоходо, түбхын түрүүндэ амиды ажабайдалаар, бодото хүнүүдээр дамжуулан ойлгуулха гээшэ тэдэнэй уялгань, зорилгонь болоно бшуу.

Зарим хүн зоной, илангаяа залуушуулай дунда социализмын олгоһон эдэ баялигуудта хайхарамжагүйгөөр хандадаг ушар бии. Эдэ баялигууд хадаа байхад ёһоороо байдаг шэнгеэр, ямар нэгэ эди шэдиин хүсөөр бии болошоһон хэбэртэйгээр ойлгодог. Энээнһээ уламжалан хубзатаха, ниитын хүзүүн дээрэ ажамидарха хүсэлэн заримнай сэдьхэл эзэлдэг.

Социализмын үлэмжэ булюу байһые, шухала асуудалнуудые болон хүнүүдэй бодото хэрэглэмжые сэхэ шуудаар, жэшээлэн тайлбарилан **иимэ пропагандые гүнзэгыгөөр, тэнсүүритэйгээр ябуулхые оролдохо шухала.** Энээн тухай тогтоһон ушар иимэ. Дотоодын ажабайдалай асуудалнуудые харуулхадаа, манай хүгжэлтын орёо байдалые заримдаа буруугаар шэнжэлхэ ушар тохёолдодог. Шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлгые, ленинскэ ёһоор залан шуудаар; хурсаар ябуулха, хүдэлмэридэхи бодото дутагдалнуудые элирхэйлхэ, тэдэниие эрид шууд усадхаха хэрэгтэй. Коммунистнууд үнэн шууд, зүб шүүмжэлэлһээ, өөрыгөө шүүмжэлгэһээ айхаяа болёо гэжэ парти нэгэнтэ бэшэ зааһан байна. Дайсад тэрэниие хэрэглэжэ болохо гэһэн һэжэг түрэхэеэ болёо. Зүгөөр хооһон хубхай шүүмжэлэл, совет бодото байдалые бузарлаһан удхатай шүүмжэлэл манда харша. Манай политикын болон пропагандын гол зэбсэг хадаа — үнэн зүб байдал. «Амжалтанууд тухай, дутагдалнууд тухай үнэн сэхээр хэлэхэ шухала гэжэ бидэ тоолодогбди» гэжэ Леонид Ильич Брежнев өөрынгөө «Дурдалганууд» соо бэшээ һэн.

Мүнөө үе сагтахи уласхоорондын байдалай үйлэ хэрэгүүд тухай, ямар нэгэн политическэ ябуулгын бодото удха шанар тухай түргэн шууд, ойлгосотой, үнэн зүб мэдээсэл олон түмэн хүн зоной ёһотойл үдэр бүриинь шухала хэрэглэмжэ болонхой. Империализмын, илангаяа американ эзэрхэг түримхэй аашын улам хурсадалга хадаа манай ангиин харата дайсадта эсэргүү үзэл суртала тэмсэлые тон даамгайгаар, добтолхы шэнжэтэйгээр ябуулха зорилго манай урда табина. Саг үргэлжэ, арсашагүй баримтатайгаар, тон ойлгосотойгоор империализмын хархис харша, арад зондо эсэргүү шэнжые, тэрэнэй дотоодын болон гадаадын политикые элишэлэн харуулха шухала. Манай пропаганда болбол Советскэ Союзай баримталдаг хараа шэглэлые хамгаалха, марксизм-ленинизмын үзэл сурталые нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ эрид шиидэнгеэр, залан шуудаар хандадаг байха, мэдээсэлэй-пропагандистска зарим материалнууд соо бултайн тарахаяа тэгүүлдэг буржуазна харша үзэл суртала һаа эрид хахасаха ёһотой. Бүхы совет хүнүүдэй революционно талаараа тон һэримжэтэй байлгые хүгжөөхэ болон бэхижүүлхэ зорилго табигдана, тэдэнэй ангиингаа тала баримталха сэдьхэл мэдэрэл хэзээдэшье анхаралһаа алдагдаха ёһогүй.

Дайн болон эб найрамдалай асуудалнуудта совет хүнүүд анхаралаа түсгаар хандуулжа байһаниинь ойлгосотой. Эдэ асуудалнуудай удха шанар КПСС-эй XXVI съездын трибунаһаа хэлэгдэһэн үгэнүүд соо эли тодоор соностоо. «Эб найрамдал хамгаалга — уласхоорондын оршон байдалаар манай партиин ба арадай, тэрэшэлэн газар дэлхэйн бүхы арадуудай хүсэн бэелүүлдэг зорилгоһоо шухала зорилго мүнөө дээрэ үгы гээшэ».

Гэхэ зуура эзэрхэг түримхэй империалис удамаршадай политикаһаа боложо, энэ зорилго шиидхэлгэ хойшоо татагдажа байна.

Ажалшадай анхарал энэ ушарта хандуулхадаа, бүхы дэлхэйн термоядерна дайниие зогсоохо аргагүй шэнги болгобол алдуутай зүйл болоно. Иимэ дайниие эрхэ бэшэ, заатагүй һүнөөхэ байһандаа бидэ этигэнэбди гэһэн манай партиин хараа бодол яашье хубилашагүй. Дэлхэйн социализмын хараа бодолой бата бэхи, эб дэршэгүй, түйлаһан илалтануудаа хамгаалан сахиха арга шадалтай байһые, эли тодоор, тон этигэмжэр харуулха шухала. СССР-эй эб найрамдалда дуратай политика хадаа империализмын эзэрхэг түримхэй ябуулгада, манай аюулгүй байдалда халдан орохо ямаршье һэдэлгэдэ эрид сохилто үгэжэ шадаха политика мүн болоно. Советскэ Союз болон тэрэнэй союзнигууд империализмын добтолгые зайсуулан усадхаха али бүхы, тэрэ тоодо сэрэгэй, гүйсэд хэрэгтэй нөөсэ дарасатай, арга боломжонуудтай гээшэ. Дэлхэй дээрэ дайн байлдаанай һүүлээр болоһон хубилалтануудые зогсоохын яашье аргагүй, обществодо мандаһан революционно хуулита хубилалтануудые зогсоохо ямаршье хүсэн бүмбэрсэг дэлхэй дээрэ олдохо үгыл. Эдэ бүхы бодото байдалда империализмын эсэргүүсэн тэмсэхэ шадал байхагүй бшуу.

Энээниие түүхэ өөрөө гэршэлнэ. Хүн түрэлтэн 36 жэлэй хугасаада дэлхэйн шэнэ дайнһаа зайсажа шадаа. Энэ ушарта КПСС-эй залан шууд, холын хараата гадаадын политическэ гүнзэгы удхатай ажал ябуулга шиидхэхы үүргэ дүүргэжэ байна. Энээнэй бодото толотомо жэшээ хадаа нүхэр Л. И. Брежневэй һая ФРГ-дэ айлшалалга болоно. **Манай партиин тодорхойлһон эб найрамдалай ленинскэ стратегиие харуулха, ойлгуулха, тэрэнэй энэрхы гүн удхые тайлбарилха** гээшэ пропаганда болон мэдээсэлэй бүхы хэрэгсэлнүүдэй шухала зорилгонь мүн.

Энэ ушарта империализмын харата үзэлэй һүйдхэлдэ, буржуазна номнолдо эсэргүү шанга тэмсэл ябуулхатаяа зэргэ манай үзэл суртлай кадрнууд һайн жэшээнэй гоёритой үрэ дүнгүүдые түйлаһан байна. Тиихэ зуура **харидашье, тэрэшэлэн орон дотороошье хархис номнолго эсэргүү пропаганда ябуулха асуудалнуудта** бүри ехэ анхарал табиха, энэ хүдэлмэриие саг үргэлжэ һайжаруулха эрилтэ мүнөө табигдана. Ангиин дайсад элдэб аргануудые хэрэглэн, манай хүн зоной зариманда дотоодын болон гадаадын ажабайдалда хабаатай зарим асуудалнуудта өөһэдынгөө баримталдаг һанамжануудые баадхан ойлгуулхые хүсэдэг ушар бага бэшэ удха шанартай. Иимэ ушарай болоходо партийна комитедүүд эсэргүү пропагандые өөрын нэгэ шухала ажал ябуулга гэжэ тоолохо, тэрэниие саг үргэлжэ, тон бодомжотойгоор, удаа дараалан ябуулха үялгатай. Тиихэдээ ороной алибаа районуудай бодото байдалые, хүн зоной зарим бүлэгүүдтэ буржуазна пропагандын үзүүлдэг нүлөөе хараадаа абаха хэрэгтэй. Энэ хүдэлмэридэ дүршэлөөр баян партийна болон гүрэнэй хүтэлбэрилэгшэд, эрдэмтэд, мэргэжэлтэд эдэбхитэйгээр хабаадалсаха үялгатай.

«Үзэл суртлай хүдэлмэри хадаа Коммунис партиин бэелүүлдэг гол зорилгонуудай нэгэниинь байһан, байха ёһотойшье» — гэжэ нүхэр Л. И. Брежнев тэмдэглээ һэн. Энэ хуулита асуудал. Мүнөө үеын дэлхэй дээрэ үзэл суртлай тэмсэлэй үзэгдэдэггүй газар гэжэ байхагүй. Социалис үзэл сурталые тоодоггүй газартал манай ангиин дайсад дары добтолхо һэдэлгэ гаргадаг юм гэжэ Ленин багшын зааһые мартажа болохогүй.

Ленинскэ ёһо гуримда хэлбэришэгүй үнэн сэхэ Советскэ Союзай Коммунис парти үзэл суртлай, политико-хүмүүжүүлгын эдэбхитэй, добтолхы хүдэлмэреэ улам шангадхана. Энэ, хүдэлмэридэ өөрынгөө хубитые оруулха, дайсан хархис үзэл суртлада эсэргүү харюу дары үгэхэ, совет хүнүүдэй политическэ мэдэрэлые дээшэлүүлэн бэхижүүлхэ, коммунизмын агууехэ хэрэгтэ үнэн сэхэ байхаар хүмүүжүүлхэ гээшэ партиин үзэл суртлай кадрнуудай бэелүүлхэ түрүүшын ээлжээнэй зорилгонь болоно.

(«Правда» газетэһээ абтаба).

Киевэй Т. Г. Шевченкын нэрэмжэтэ Гүрэнэй оперо болон балетэй академическэ театрта Г. Доницеттиин «Лючия ди Ламмермур» оперодо Лючиин, Г. Майбородын «Милана» оперодо Ноланэй рольнуудые гүйсэдхэжэ ябаа һүүлэй жэлнүүдэй нэгэн ба һүүлэй концертнүүд программынгаа түлөө СССР-эй арадай артистка Евгения Семёновна Мирошниченко СССР-эй 1981 оной Гүрэнэй шанда хүртэһэн байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Евгения Мирошниченко. Концертнэй үедэ. ТАСС-ай фотохроника.

Уласхоорондын шэнжэлэл

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ АША ТУҺАДА

Эдэ үдэрнүүдтэ Европодо ядерна буу зэбсэгүүдые хизаарлаха тухай асуудалаар Женевэдэ эхилһэн совет-американ хөөрэлдөөнүүдтэ бүхы дэлхэйн хүн зон анхаралаа хандуулаанхай. Империалис хүсэнүүдэй буу зэбсэг бүтээн гаргалгаа үргэдхэжэ, шахардуу шанга байдалые һуларуулха хэрэгтэ һаад түбэг тохёолдуулха хараа бодолоо бэелүүлхэ [illegible] шахардуу байдалаа эрид шууд доройтожо захалһан үедэ энэ хөөрэлдөөн эхилһэн гээшэ. Баруун Европын хэдэ хэдэн оронуудта, нэн түрүүн ФРГ-дэ американ шэнэ ракетно-ядерна буу зэбсэгүүдые табаан тодхохо түсэбүүд эдэ зэбсэгүүдэй байдалай хэрэгтүүдтэ айхабтар эхэ аюул тохёолдуулха болоно.

Вашингтоной, НАТО-гай талаар тэрэнэй союзнигуудай энэ дэлхэйгээ ядерна дайнай хэл руу түлхихэ байһан үедэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежнев албанай хэрэгээр ФРГ ошоходоо, холын хараатай шэнэ дурадхалнуудые оруулһан байна. Тэдэнэйнь нэгэ зорилго юуб гэхэдэ, алишье талада абтахаар хэлсээ хэхэ арга олохо, [illegible] Европые абарха болоно.

Нэгэдэхеэр, ядерна буу зэбсэгүүдээр хөөрэлдөөнэй хэгдэжэ байха үедэ дунда зэргын зайда табигдахаар Европодо тодхогдоһон ядерна зэбсэгүүдые шэнэдхэхэ [illegible] тухай урид хэлэһэн дурадхалаа Советскэ Союз мүнөө [illegible] байна. [illegible] СССР-эй европейскэ хубинаа дунда зэргын зайн ракетые [illegible] хаар тодхогдоһон ядерна зэбсэгүүдэйнгээ зарим хубиие нэгэн талаһаа хороохоор болоһон байһан тухайгаа совет тала мэдүүлээ. Нигэжэ багаханааршье һаань, ургашаа дабшан, СССР ба США хоёр хөөрэлдөөнэй эсэстэ үнэн ойлголсоо абтахаар болохо.

Хоёрдохёор, Женевэдэхи хөөрэлдөөнэй үедэ дунда зэргын зайда табигдаха ядерна зэбсэгүүдые хоёр талаһаа [illegible] хэдэн арбаадаар бэшэ, харин хэдэн зуугаар хороохо гэжэ Советскэ Союз [illegible]. Тиигэхын хажуугаар, добтолгын түрүүшын зэргэдэ байһан американ [illegible] болон Англи ба Францын ядерна зэбсэгүүдые хараада абаха шухала байдалынь ойлгосотой.

Гурбадахяар, хоёр талын—баруун ба зүүн оронуудай дунда зэргын зайда табигдахаар, Европодо [illegible] объектнүүдтэ шэглүүлэн тодхогдоһон ядерна бүхы түрэлэй буу зэбсэгүүдые гүнзэд арсаха тухай хэлсээ баталхаар СССР бэлэн гээшэ.

Л. И. Брежневэй зүбшэн хэлсэлгэдэ дурадхагдаһан һанамжанууд хадаа Европо түбидэхи ядерна буу зэбсэгүүдые хорооһон үсөөрүүлхэ программа болоно. Энэ программа ядерна дайнай аюулые зайсуулхын түлөө тэмсэжэ байһан арадуудай хүсэл эрмэлзэлдэ сүм харюусана гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Политбюро, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, СССР-эй Министрнүүдэй Совет һаяхан тунхаглагдаһан документ дотороо тэмдэглэһэн байна.

Женевэдэ боложо байһан хөөрэлдөөн харин оронуудай хэблэлдэ гадаадын политикын талаар гол шухала тэмдэглэгдэнэ болоно. Л. И. Брежневэй зүбшэн хэлсэлгэдэ дурадхагдаһан амгалан байдалда зорюулагдаһан совет шэнэ эдэбхи үүсхэлнүүд Женевэдэ боложо байһан хөөрэлдөөе амжалтатайгаар үнгэрхэ арга боломжо олгоно гэжэ Болгариин «Работническо дело» тэмдэглэнэ.

СССР—ФИНЛЯНДИ: ХҮРШЭ ЁҺОНОЙ ҮНДЭҺЭ ҺУУРИ ДЭЭРЭ

Декабриин 6— финн арадай национальна һайндэр, бэеэ даанхай байдалай үдэр. Финляндиин бэеэ даанхай гүрэниие мэдэрэлгэ тухай Ленинскэ декрет дотор Советскэ Союз ба тэрэнэй хойто зүгэй хүршэ хоёрой хоорондо амгалан ёһоор ажаһуулгын үндэһэ һууринууд анха-түрүүн табигдаһан байна. 1948 ондо гар табигдаһан хани нүхэсэл, харилсаа холбоон ба бэе бэедээ туһалалсалга тухай совет-финлян Договороор тэдэ үндэһэ һууринууд бэхижэһэн, улам саашаа хүгжөөгдэһэн гээшэ.

Харилсаа холбооной ба бэе бэедээ этигэл найдалгын үндэһэ һуури дээрэ манай хоёр ороной хоорондохи харилсаанууд хүгжөөгдэнэ. Һүүлэй үдэрнүүдтэ боложо байһан үйлэ хэрэгүүд —Финляндида үнгэргэгдэһэн финлян-совет хани нүхэсэлэй заншалта һара ба экономическа харилсаа холбооной талаар правительствануудай хоорондын саг үргэлжын совет-финлян комиссиин XXV заседани хадаа манай арадуудай хоорондохи харилсаануудай хүгжэлтын бодото гэршэ болоно.

СССР ба Финлянди хоёрой хоорондохи олон талын харилсаа холбоонууд ниитын ондо ондоо байгуулалтатай гүрэнүүдэй амгалан ёһоор зэргэ оршон ажаһууха политикын, Хельсинкидэ үнгэргэгдэһэн ниитэ Европын зүблөөнэй түгэсхэлэй актын хараа бодолоор бэелүүлэгдэжэ байһан уласхоорондын харилсаанай үрэ ехэтэй һайн жэшээ боложо үгэнэ. Хоёр ороной хоорондо худалдаа наймаан амжалтатайгаар хүгжөөгдэнэ. Арбан таба хүрэхэгүй жэлэй туршада Советскэ Союз ба Финляндиин фирмэнүүдэй хоорондо хэгдэжэ байһан худалдаа наймаанай хэмжээн 8 дахин наар үргэдэжэ, 1981 ондо 5 миллиард түхэригтэ хүрэнхэй. Экономическа харилсаа холбоон — ажаһуудалай һайн жэшээ, хоёр гүрэнэй аша туһын хэрэгүүдтэ харюусана, хоёр ороной хоорондоо хүршэ ёһоор ажаһуулгын үндэһэ һууриие бэхижүүлнэ. Финляндиин эб найрамдалда дуратай гадаадын политикын хараа шугам — «Паасикиви—Кекконенэй хараа шугамые» бэхижүүлнэ.

Манай хойто зүгэй хүршын гадаадын политикын гол хараа шугам Ю. К. Паасикивиин тодорхойлһон политическэ хараа бодолдо үндэһэлдэг гээшэ. Тэрэ СССР-тэй таатай зохид, һайн харилсаануудые байгуулха ба саг үргэлжэ хүгжөөхэ гээшые өөрынгөө ороной гадаадын политикын гол зорилго гэжэ тоолодог байһан. Уласхоорондын байдалда КПСС ба Совет правительствын бэелүүлжэ байһан политика Финляндида бүтэмжэтэйгээр дэмжэгдэдэг байһан, мүнөөшье дэмжэгдэнэ. Хоёр ороной хоорондо элдэб олон һалбаряар харилсаа холбооной бүхэли системэ байгуулагданхай. Л. И. Брежневэй, У. К. Кекконенэй гар табилгатай худалдаа наймаанай-экономическа, промышленна, научно-техническэ харилсаа холбоогоо гүнзэгырүүлхэ ба хүгжөөхэ программа тэрэ системын ехэ туйлалта болоно.

Эдэ үдэрнүүдтэ финн арад тон шухала үйлэ хэрэгтэ — удаадахи зургаан жэлэй болзороор гүрэнөө толгойлогшые һунгалгада бэлдэжэ байна. Аяар хорин табан жэлэй туршада энэ үндэр тушаалда байһан У. К. Кекконен финнүүдтэ яһала һайн үг залгамжалга —Советскэ Союзтай хүршэ ёһоор ажаһуулгын тогтууритай һайн харилсаануудые үлөөнэ. Эдэ харилсаанууд Финляндида гадаадын бэеэ даанхай политика бэелүүлгэ хангана, тэрэнэй экономическа хүгжэлтэдэ тогтууритай байха арга олгоно, капиталис оронуудай зайлашагүй нэрбэгдэдэг экономическа кризисэй бэрхэшээлнүүдые багадхажа үгэнэ.

ГОЛ ХАРААҺААНЬ ХАДУУРУУЛХЫЕ ОРОЛДОНО

Эдэ үдэрнүүдтэ Карибска далайн Сент-Люсия гэжэ арал дээрэ үнгэргэгдэжэ байһан Американ гүрэнүүдэй организациин (ОАГ) генеральна ассамблейн XI сессиие США-гай захиргаанай өөрынгөө эзэрхэг түримхэй политикада хэрэглэхэ гэһэн һэдэлгые Латинн Америкын оронуудай түрүү үзэлтэй олониитэ эрид шууд буруушаана. Латинн Америкын гүрэнүүдэй урда табигдаһан социально-экономическа бэрхэшээлнүүдэй, ядахын сагта, заримыеньшье усадхалгада зорюулагдаһан шиидхэбэринүүдые абаха зорилготойгоор энэ регионой оронуудай түлөөлэгшэд эндэ суглараһан байна. Гэбэшье США-гай гүрэнэй секретарь А. Хейг эдэ асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэһээ сессиие хадууруулжа, Америкын түбтэ ба Карибска далайда США-гай балмад муухай хараа шугамые тэндэ һайшаалгахые оролдоно. Энэ ушартай дашарамдуулан, политическэ байдал шэнжэлэгшэд Вашингтоной эльгэмэл энэ удаа ОАГ-ай хэмжээндэ «Куба ба Никарагуагай асуудал» гэдэгые зүбшэн хэлсүүлхые оролдоно. Һүүлэй үедэ США-гай захиргаанай эдэ хоёр орондо эсэргүү, бүдүүлиг муухай заналта, хардалга гүрдэлгэ эмхидхэһэнинь мэдээжэ юм.

Американ түби дээрэ национально-сүлөөрэлгын бүхы хүдэлөөндэ эсэргүү идхалга хэхэ зуураа, Вашингтон Америкын түбтэ ба Карибска далайда харата муухай ябуулгануудые хэнэ, Куба ба Никарагуада эсэргүү сэрэгэй ябуулга бэлдэнэ. США Карибска меридиан дээрэ өөһэдынгөө сэрэгэй хүсэ шадал һайрхан харуулна. Сальвадорой шуһаар жүрөөдэһэн хунтада, Гондурасай ба Гватемалын сэрэгэй жүрамнуудта сэрэгэй ба экономическа туһаламжаа үргэдхэнэ. Сент-Люсияда зарлагдаһан сессиин нээгдэхын урда тээхэнэ Пентагон Карибска далайда США-гай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй регионалина шэнэ командованиин байгуулагдаһан тухай соносхоо.

Холбоото Штадуудай нүлөөн дороһоо мултараһан оронуудай американ эзэрхэг түримхэй түсэбүүдые дэмжэхыень туйлахын тула Хейг ОАГ-ай сессиин трибуные хэрэглэхэ гэжэ шиидэнхэй. Бүгэдэндэ мэдээжэ болоһоной ёһоор, Вашингтон урдандаа ОАГ-ай талаар өөһэдынгөө хамжагшадай гарыень мушхажа шададаг байһан. Энэ организациин туг доро США 1951 ондо Доминиканскэ Республикада интервенци хэһэн байна. Тэрэнэй удаа арбан жэлэй үнгэрһэнэй һүүлээр Сагаан байшангай эрилтээр ОАГ-ай бүхы гэшүүд, Мексикэһээ бэшэнь, США-гай Кубада эсэргүү хараа ябуулгануудые дэмжэһэн гээшэ.

Зүгөөр мүнөө үеын «Панамерикын һаналаа нэгэдэлгэ» урдынхидаал адли бэшэ ааб даа. США-гай түлөөлэгшэд олохон ушарта газаашалуулан, бэеэ аршалха баатай болодог. Жэшээнь, Никарагуада Сомосын жүрамай унахын урдахана энэ регионой оронуудай олонхинь США-гай интервенци хэхэ түсэбые дэмжэхэһээ арсаһан байна.

ОАГ-ай генеральна ассамблейн энэ жэлэй сесси дээрэ американ эзэрхэг түримхэй ябуулгануудта «тэсэбэритэй» байлгын эрхэ байдал тогтоохые Вашингтоной хэды оролдобошье һаань, эсэргүүсэлтэ хэгдэһэн зандаа. «Регионой гол шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэһээ ассамблейн анхаралые хадууруулха арга Хейгтэ олгохогүйн тула бидэнэр хэрэгтэй бүхы юумэ хуу хэхэ биди,» — гэжэ Гренадын гадаадын хэрэгүүдэй министр Ю. Уайтман мэдүүлээ.

В. МАТЯШ, В. МАЛЫШЕВ, А. ТРУШИН (ТАСС).

УРАН ЗОХЁОЛШОДО ЗОРЮУЛАГДАБА

Уран зохёолшо И. К. Калашниковай нэрэ гансашье манай республикын олон тоото уншагшадта мэдээжэ бэшэ, мүн Эхэ ороноймнай нютаг бүхэндэ эли болонхой. Тэрэнэй бэшэһэн «Һүүлшын сухарилта», «Шэнэ сагай шэнжэ», «Шуһата зэбүүн саг» гэһэн романууд, повесть болон рассказууд үргэн уншагшадта һайн мэдээжэ.

Ажалай Улаан Тугай орденто авиационно заводой «Рассвет» гэжэ соёлой ордон соо Исай Калашниковай дурасхаалда зорюулагдаһан тусхай үдэшэ республикын Уран зохёолшодой холбоон һаяхан үнгэргэбэ.

Байгалай үмэнэ түрэһэн уран зохёолшын яагаад шэнэ зохёолнуудаа бэшэдэг ба тэрэнэй номуудые арад зоной угаа дуратайгаар уншадаг тухай үгэ хэлэһэн уран зохёолшод Ц. Р. Галанов, А. Г. Румянцев, тэрэнэй наһанайнь нүхэр Е. В. Калашникова, уншагша А. Хлебников гэгшэд сугларагшадта хөөрэжэ үгэбэ.

Республикын шангай лауреат, РСФСР-эй болон Буряадай АССР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша, гүрэнэй ород драмын театрай ахамад режиссёр Н. Е. Логачев И. К. Калашниковай «Шэнэ сагай шэнжэ» гэһэн романиие театрай коллективэй зүжэг болгон табижа олоной зүгһөө һайшаал магтаалда хүртэһэн тухай, мүн тус зүжэгэй Буряадай АССР-эй шанда хүртэһэн тухай хөөрэжэ үгөө.

И. ЯРНЕВСКИЙ.

БАЯН ДЭЛГЭР НЮТАГ, БААТАРЛИГ АЖАЛША ХҮНҮҮД

«Колхозой 50 жэлэй ойдо уринаб. Түрүүлэгшэ Митупов» гэһэн сахилгаан мэдээсэл нюлиин эхеэр абабаб. Дайшалхы нүхэрни — Жап Абидуевич Абидуев түрэл «Путь Ильича» колхозоймо ойн баярые найрлалсахаяа ерыш гэһэн урилга-бэшэг урда тээхэнь эльгээһэн байгаа. Сугтаа алба хэһэн дайшалхы олон нүхэдэйнгөө тэндэ байдагые мэдэхэ һэн хойноо баяр жаргалыень хубаалдаха хүсэлэнтэй тинишэ мордоо хүм.

Агын Буряадай автономито округой Могойтын районой Сагаан-Уула нютагай түрүүшын коммунар байһан, отставкада гараһан подполковник Чимит-Доржо Будаевтай тэрэ колхозой һайндэртэ хабаадаа һэмди.

Агын уужам талын нютагуудай нэгэндэ ленинскэ кооперативна түсэбэй хайшан гэжэ бэелүүлэгдэһэн, 50 жэлэй туршада экономическа болон соёлой талаар болоһон хубилалтанууд тухайнь би «Буряад үнэн» газетын уншагшадта хөөрэхэ һанаатайб.

ТҮРҮҮШЫН АЛХАМУУД

1928—1929 онуудта Агын аймагай Сагаан Уула нютагта, бусад ондоо газарнуудайхидал адли, малшадай 10—15 бүлэһөө бүридэһэн нэгэдэлнүүд байгуулагдажа эхилээ һэн. Хара Шэбэрэй адагта эмхидхэгдэһэн «Улаан туяа» гэжэ хонин ажалай нэгэдэл 1930 оной мартын 5-да коммуна болоһон, нэгэ һара үлүүтэй сагай үнгэрһэн хойно хүдөө ажахын артелиин Устав баталан абаһан түүхэтэй.

«Улаан туяа» артелиин эмхидхэлэй түрүүшын суглаан дээрэ коммунын түрүүлэгшээр хүдэлжэ байһан Балдан Санданов дахинаа һунгагдаа һэн. Тэрэ үедэнь артельдэ 6 батраг, 23 үгытэйшүүл болон 3 дунда шадалтан байһан. Тэдэнэрэй хамтынгаа суглаан дээрэ баталһан Устав мүнөө колхозой түүхын музейдэ хадагалагдана.

«Улаан туяа» артелиин анха эмхидхэгдэхэ үедэ Дарма Дабанов, Балдан Санданов, Жап Абидуев, Нима Гармаев, Мыдыг Начинова болон бусад эдэбхитэд хабаадаһан намтартай.

Түрүүшын коммунарнуудай хөөрөөнһөө мэдэхэдэ, 1929 ондо «Улаан туяа» 200 толгой эбэртэ мал, 500 хонин, 150 гаран адуутай байгаа хаш. Тэрэл ондоо холо бэшэхэнэ оршодог ондоо нэгэдэлтэй хамтаржа, Сталинай нэрэмжэтэ артель болон нэрэшээ юм.

Сталинай нэрэмжэтэ артель түрүүшын хоёр табан жэлнүүдэй үедэ айхабтар түргэн хүгжэжэ, хараа байса хубилжа эхилээ. 1938 ондо тус колхоз мал ажалые хүгжөөхэ талаар гүрэнэй түсэб амжалтатайгаар дүүргээд, Хүдөө ажахын бүхэсоюзна выставкэдэ хабаадаха эрхэдэ хүртөө юм.

Ажахыда хүн зон жэлһээ жэлдэ олошоржо, ажалайнь бүтээсэ дээшэлжэ, мал адууһанайнь ашаг шэмэ арьбажажа, нютаг зонойнь юрэнхы эрдэм һуралсал болон соёл болбосорол ургажа байһан түүхэтэй. 1940 ондо Сталинай нэрэмжэтэ ажахын сэбэр олзо оршонь 954 279 түхэригтэ хүрөө. Ажалдаа шалгарагшад олошороо. Жэшээлхэдэ, Максар Батуева, Мыдыг Жапова, Дарима Очирова болон бусад габшагайгаар хүдэлжэ, холо ойгуур суурхаһан түрүүшын һаалишад болоно. Түрүүшын коммунарнуудай нэгэн, һаалишан Максар Батуева 85 наһа хүрэнхэй, 11 аша, гушатай болонхой, Сагаан-Уула нютагтаа зол жаргалаа эдлэжэ, ажаһууһан зандаа. Тэрэ 1935 ондо Улаан-Үдэдэ үнгэргэгдэһэн колхозниудай съездэдэ, 1939 ондо Москвагай выставкэдэ хабаадаһан намтартай. Дайнай үедэ, мүн һүүлдэньшье тэрэ мал ажалда удаан хүдэлжэ гараһан юм.

Сагаан-Улын хонишодой дундаһаа ажалай ветеран Юндэн Болотовые дурдангүй гаража болохогүй. Тэрэ хэжэ байһан ажалайнгаа ёһотойл мастерынь байһан гээшэ. Аяар 1935 ондо Ю. Болотов хаража байһан 533 эхэ хониннһоо 548 хурьга абаһан алдартай. Тэрэ үеынгөө гайхамшагта баатаршалгые энэ хонишон дайнай хатуу шэрүүн жэлнүүд [illegible]

юрын адуушанһаа томо колхозой хүтэлбэрилэгшэ хүрэтэр ургажа, нютаг нугаяа холуур суурхуулһаниинь сагаан-уулынхидай омогорхол болодог. Тэрэнэй үбсүү энгэрые Ленинэй орден, мүн бусад олон шагналнууд шэмэглэнэ. Буряадай мэдээжэ зохёолшон, поэт Б. Абидуев тэрээндэ зорюулһан «Ковбой» гэжэ шүлэг соогоо адуушанай ажалые магтан дууланан байдаг.

Тэрэ үедэ Сагаан-Улада тэмээ үдхэдэг һэн. Ажахыда тэдэнһээ бага бэшэ ашаг олзо ородог байһан гээшэ.

Хэр үгһөө малшан тэндэхи хүн зон имагтал 1940 онһоо эхилжэ, газар таряалан нэлэнхыгээр эрхилдэг болоһон. Хоёрдохи табан жэл соо газар ажалай түрүүшын габшагайшуул тодорхо захалһын байна. Алтайн хизаарай суута тарияашан Ефремовэй жэшээ дагаан, звенонууд эмхидхэгдэжэ эхилээ. Жэшээлхэдэ, угай малшан ябаһан Дэбээ Начинов 1936 ондо тусгаар звено байгуулаад, 80 гектар талмайн гектар бүриһөө 17,6 центнер ургаса хуряаба. Энэл звеногоймнай гэшүүн бүхэн дүй дүршэл ехэтэй болон, 1940 ондо тэрэ үедэ үзэгдөөгүй ехэ ургаса — гектарай 24 центнер тарая сохиһон байна бшуу.

ЭСЭГЭ ОРОНОО ХАМГААЛАЛСАА

Эсэгэ ороноо фашис булимтарагшадһаа хамгаалхаяа энэ колхозой 150 гаран гэшүүн дайнда мордоһон түүхэтэй. Москваһаа Берлин хүрэтэр үнгэргэгдэһэн тулалдаанай газар дээрэ 78 сагаан-уулынхид баатарай үхэлөөр унажа, мүнхын нойроор нойрсоһон. Душоод хүниинь гүрэн түрынгөө шагналда хүртэһэн байна. Баг-ша Базар Ринчинодо Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэ олгогдоо. Баруун-Хойто фронтдо снайпер Тогоон Санжиев шалгаржа, 1942 ондо Дайшалхы Улаан Тугай ордендо хүртөө. Суута снайпер Санжиев, тэрэнэй дайшалхы нүхэр Семен Номоконовто совет поэт М. Матусовский «Нүхэд» гэжэ поэмээ зорюулаа һэмнай.

Намтай нэгэ полкдо алба хэһэн Балдан Санданов Жап Абидуев хоёр эрэлхэг зоригтой кавалеристнууд бэлэй. Советскэ Союзай Геройнууд генералнууд Л. М. Доватор, И. А. Плиев, В. В. Крюков гэгшэдэй командалжа ябаһан гвардиин кавалериин корпусой сэрэгшэдэй эмхидхэдэг аюултай рейднүүдтэ тэдэнэр нэгэнтэ бэшэ зоригтойгоор хабаададаг байһан юм.

Жап Абидуевич Абидуев гансал эрэлхэг зоригтой байлдаашан бэшэ, харин шадабаритай политсэрэгшэ, агитатор байһан. Тэрэ дайшалхы дуунуудые зохёогоод, өөрөө тэ- [illegible]

Олон дабаа дабахада
Унаган хүлэг мэдүүжэ.
Олон дайсаниие дарахада
Омог зүрхэн мэдүүжэ.

Гуша гаран жэлэй турша колхозойнгоо 50 жэлэй ойн баяр дээрэ нүхэрэйнгөө энэ дуугаа дахинаа дуулахадань, эльгэ зүрхэмни хүмэрижэ, олон үйлэ хэрэг һанагдашоо бэлэй. Жап Абидуевич баярай үдэр олон дуу гүйсэдхөө һэн. Олон тоото шагнагшад ехэтэ уяраһан байха. Нүхэрни мүнөө 72-той болоошье һаа, ажалша бүхэриг зоносоо нэгэ жэгдээр алхалһаар—мүнөө тэрэ ахалагша хонишоноор хүдэлнэ. Хажуудань Жигзима нүхэрынь, Цыбикжап басаганиинь туһална. Абидуев хүгшэнтэйгөө хамта хониндо ороод, 60-аад онуудта үндэр дүнгүүдые туйлажа, «Хүндэлэлэй Тэмдэг» ордоноор шагнагдаһан байна. Иигэжэ энэ нүхэрнай ажахынгаа түүхэдэ онсо хуудаһа ээлжэ, алтан үгэнүүдээр бэшэгдэһэн алдартай. Батомунко Дабанов, дайнай инвалид, — ёһотойл совет хүн, Эхэ орондоо халуун дураяа бэлэглэһэн сэрэгшэ ба хүдэлмэришэн. Иимэ хүнүүдэй баатаршалгада алдар соло дуудахал хэрэгтэй.

тан хамта зургаан үхибүүтэй.

Түрүүшын коммунарнуудай нэгэн Балдан Санданов Берлин хүрэтэр ошоод, илалта шэрээлсэһэн, омог дорюун юумэ нютагаа бусажа ерэһэн юм. Фашистнуудые сохиһондоол адли, ажал хүдэлмэри дээрэшье шалгаржа ябаа. Нэрэ солыень нэрэшүүлһэн халаание бэлдэжэ шадаа. Иван Санданов мэдээжэ эрдэмтэн болонхой. Томскын эрдэм-шэнжэлэлгын институдай директорээр хүдэлнэ. Табин жэлэй саада тээ түрэл колхозойнгоо үндэһэ һуури табилсаһан Балдан Сандановай дайнайнгаа шархануудһаа боложо, сагһаа урид наһа бараһаниинь, энэ ехэ баяр зугаада хабаадалсахагүй байһаниинь үнэн зүрхэнһөө шанелалтай байгаа һэн. Тиигэбэшье һаань, эсэгынгээ нэрэ хүндые дээрэ үргэжэ ябаһан Иван хүбүүниинь ерэжэ, түрэл нютагайнгаа хүн зоной хамтын баярые халуунаар хубаалдажа бусаа юм.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайн...

Эдэ үгэнүүдэй хэлэгдээгүй, тэндэ алдаһан нүхэдөө дурсаагүй ямар нэгэн баяр ёһолол манай орондо болоһой гү? Үгы даа. Тэндэ олдоһон шарханууд эдэгээгүй, тэрэнэй хойшолонгууд мартагдаагүй. Тиимэһээ «Путь Ильича» колхозой 50 жэлэй ойн баяр дээрэшье дайнтай хабаатай дурасхаалнууд, нангин үгэнүүд хэлэгдэһэншье байна. Фронтовигай хүбүүн Иван Санданов, отставкада гараһан подполковник Чимит-Доржо Будаев, дайнай ба ажалай ветеранууд һанажа байһан һаналаараа, бодожо байһан бодолоороо бултантай хубаалдаһан байна.

АЖАЛАЙ АЛДАР СОЛО МАГТАЯ

Дайнай һүүлэй жэлнүүдтэ сагаан-уулаархин бүри шударгыгаар, бүри габшагайгаар хүдэлжэ эхилээ. Дайнда мордоһон хүнүүдынь һубариһаар нютагаа бусажа, колхозой үйлэдбэридэ эдэбхитэй хабаадаа. 1947 ондо эндэ тараан һайнаар ургажа, колхозой юһэн гэшүүндэ «Ажалай габьяагай түлөө» гэһэн медальнууд барюулагдаа.

Табяад онуудта эндэ хэдэн зуун гектар шэнэ газар хахалагдаа. Механизаторнууд — нүхэд Шойдоков, Балданов, Сангажапов, Намсараев (мүнөө РСФСР-эй габьяата механизатор болоһон) болон бусад шэнэ ба тунга газар ашаглалсаһан юм. Эрэшүүлһээ жаахашье дутангүй, трактор жолоодоһон, мүнөө Эхэ-герой болоһон Долгор Самбуева, Норжима Гармаева гэгшэдтэ ажалай алдар соло магтан дууламаар.

Мал ажалдаа дахинаа амжалта туйлаһан «Путь Ильича» колхоз 1954 ондо Москвагай выставкэдэ хабаадаба. [illegible]

Зургаадахи — арбадахи табан жэлнүүдэй үедэ Сагаан-Уула нютагай 39 хүн — малшад, механизаторнууд, жолоошод — гүрэн түрынгөө хайра шагналда хүртөө һэн. Эрхим хонишод, хэдэн орденуудтай Сосор Содномов, Дашанима Дондоков, Бадма-Доржи Балданов гэгшэдэй нэрэнүүд округ соогоо һайн мэдээжэ. Сосор Содномов хаража байһан хонидойнгоо зуун толгой бүриһөө 143 хурьга абажа, 1975 ондо Агын округой чемпион болоһон байна.

Ленинэй болон Октябриин Революциин орденуудтай Дашанима Дондоков табан жэл соо 100 хонин бүриһөө дунда зэргээр 118 хурьга абаа, 3630 грамм нооһо хайшалаа. Олон хонишод, нютагаархидынь, тэрэнээ дагаан, урмашан, муу бэшэ дүнгүүдые туйлана.

Ажалай Алдар Солын орденто һаалишан А. Н. Шугаева габшагайгаар ажаллана. Хэрбээ тэрэ 70-аад онуудай эхеэр үнеэн бүриһөө 2000 килограмм һү һаажа байһан һаа, арбадахи табан жэл соо һаалияа 3175 килограммда хүргэжэ амжаа. Нёдондо жэл Эхэ-герой А. Н. Шугаева һаажа байһан 18 үнеэнһээ 66.418 килограмм һү һаагаа юм. Мүнөөшье абаһан социалис уялгаяа амжалтатай бэелүүлжэ байна.

* * *

Жэл бүри Сагаан-Уулада горитой хубилалтанууд болоно. Мүнөө тэрэ 55 мянган гектар газартай. Байгша оной январиин 1-дэ тэндэ 52 мянган хонин, 2 мянган толгой эбэртэ мал, 524 адуун тоологдоно. Юһэ мянган гектар газарта тараан ажал эрхилэгдэнэ. 67 автомашина, 32 комбайн, 90 трактор автопаркдань байна.

Ажахын жэлэй олзо доход 2 миллион гаран түхэригтэ хүрөө.

Тэндэ олон үндэһэ яһатанай түлөөлэгшэд эбтэй зэтэйгээр хүдэлнэ, ажаһуна.

1929 ондо эндэ эхин шатын һургуули нээгдээ һэн. 1936 ондо тэндэнь 67 үхибүүд һуража байһан байна. Харин мүнөө эндэ дунда һургуули бии. Тэрэнииень 500-гаад хүн дүүргээ. Тэдэнэй зуу гараниинь дээдэ ба тусхай дунда һургуули дүүргэһэн мэргэжэлтэд болонхой ябана. Тиихэдэ нютаг нугадаа түбхинэжэ, түрэл колхоздоо хүдэлдэг хүнүүд олон.

Сагаан-Улын соёл болбосорол, гэгээрэл 20-ёод онуудһаа эхитэй юм. Анханда хада хуушан модон гэрнүүд соохоно сугларжа, удаань клубай галхануудые яларуулжа гэгээрһэн нютаг зонууд мүнөө һаруул уужам байшангууд соо ажаллана, һурана, сүлөө сагаа үнгэргэнэ. Түрэлхиин бэлигтэй [illegible]

С. ХАНДАЖАПОВ, дайнай ветеран, манай штатнабэш корреспондент.

ПРАВДА БУРЯТИ[И]

Нэгэдэхи хуудаһан[д] «Заводой клуб» — түрү[...] шэг. «Баатаршалгые[...] алдаршуулая, Москва!» ТАСС-ай материал. «Дү[...] хаалда мүнхэлэгдөө»—ТАС[С-]ай материал. «Республи[...] ажалай үдэр» — матер[иал]нуудай суглуулбари. [...] рюусалгатай xaha» — [...] Коркиной статья. «Уялга[...] дүүргэгдээ» — С. Тюл[...]нэй статья.

Хоёрдохи хуудаһан[д] Партийна ажабайдал: [...] жалта туйлагдаа гээшэ [...] — Б. Левын статья. [...]ай түлхюур — тоннельн[...] «Дабаан дабагдаа» — [...] Кривоой статья. «Һэшхэ[...]рээ хүдэлхэ» — С. Се[...]рын статья. «Правда Б[уря]тии» газетэдэ бэшэнэ:—[...] һагдаһанай удаа — дах[...] заһабарилга».

Гурбадахи хуудаһан[д] «Түби дэлхэйн һонин — [...] дээсэлнүүдэй суглуулб[ари] Уласхоорондын шэнжэ[лэл] «Банкда ороһон абаа[...]нууд» — АПН-эй матер[иал] «Буу зэбсэг хуряалга [...] США: Юджин Ростоу [...] гохоор эхилбэ» — поли[ти]ческэ шэнжэлэгшэ С. Коз[...]вой статья.

Дүрбэдэхи хуудаһан[д] Үдэр үдэрэй һонин —мате[риа]лнуудай суглуулбари. «У[...] үргэлжэлһөөр» — Г. Щел[...]новагай статья. «Аргаша[...]зер» — Ю. Самойло[вой] статья (АПН). Спортын [һо]нин.

СЭНХИР ЭКРА[Н]

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Орбита. 8.55 — Дамжу[улга]гын программа. 9.00 —«В[ре]мя». 9.40 — Үглөөнэй г[им]настика. 10.05 —«Всего до[ро]же» —түүхын-публицистиче[скэ] киноэпопей. «Первый день [ми]ра» —нэгэдэхи фильм. 11.0[...] С. Прокофьев. «8-дахи со[на]та». 11.35 — «Залуушуулай [...]ресууд». 12.35 —«Рядом с [...]тавратором» — эрдэм [...]рүүлгын фильм. 12.50 —Ш[энэ] һонин (12.55 час хүрэт[эр]). 13.10 — Дамжуулгын прогр[амма]. 15.15 —Шэнэ һонин. 1[...] — Ороной телевизионно [...]динуудай баримтата фильм[...]дэй программа. 16.30 — [...] Фадеевэй түрэһөөр 80 жэ[л] ойдо. «Уран зохёолшо. Э[...]тэн. Коммунист». 17.20 — [«По] следам великих открытий»[...] 3—4-дэхи фильмүүд. 18.1[...] [illegible]

Улаан-Үдэ. 18.45—«Байгал[...] [illegible]

Орбита. 19.45—«Мүнөө[дэр] [illegible]

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Орбита. 12.55—Дамжуулгын программа. 13.00 — «Водой [...] Саян» — телевизионно [...] [illegible]

Улаан-Үдэ. 17.00 — [illegible]

Орбита. 18.45—«Заря [...] [illegible]

Улаан-Үдэ. 19.45—«Участковый инспектор» — кинооче[рк] [illegible]

Орбита. 20.00 — СССР-эй арадай артист П. Лисици[ан] П. И. Чайковскиин [...] нуудые гүйсэдхэнэ. 20.20 [...] [illegible] 21.00—«Совет[...] Союзда алба хэнэб!». 22.0[0] «Время». 22.35—«В [...] [illegible] 23.55—Р. Щедрин. 2-дохи [...] [...]фони».

Редактор Р. Б. ГАРМАЕВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 33, редактор—2-54-54, приемная —2-54-93, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-3[...], секретариат, —2-66-76, отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленного строительства—2-61-35, сельского хозяйства —2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, информации—2-34-05, перевод—2-54-93, писем и селькоров —2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро—2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли. Н-02532. Заказ № 281. Индекс 5901.